

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՐԻՍԱԼԷԻ
ՖՕԹՕԿՐԱՖ

ԵԱՆԻ

ՃԱՄ ՎԷ ԶԵՆՂԸՑ ԻԻՋԷՐԻՆԵ

ՅԱՓԻ ԻԼԵ ԹԱՍՎԻՐ ԱԼՄԱՆԸՆ ՀԱՐԷ-ՋԷԹԻ ՊԵՏԱՆԸՆՏԱ

ՄՈՒԽԹԱՍՍՐ ՊԻՐ ԹԱՐԻՖՆԱՍԷ

ԲԷԷԼԼԻՓԻ

ՍԱՐԳԻՍ Գ. Վ. ՏԷՐ ԹՐԲԱՆԵԱՆ

ԱՄԻԹԱՆԷ

Յ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ՎԷ ՂԻՐԷԻ ԹԱՊԵՆԷՍԻՆՏԷ

1866

FRONTISPIECE

THE HISTORY OF THE

ROYAL NAVY

FROM THE EARLIEST PERIODS

TO THE PRESENT TIME

BY

ADMIRAL

ROBERT ADAMS

OF THE ROYAL NAVY

IN TWO VOLUMES

VOLUME I

1795

LONDON

PRINTED BY

J. JOHNSON

ST. PAULS CHURCH-YARD

1795

ՐԻՍԱԼԷՅԻ

ՖՕԹՕԿՐԱՓ

ԵԱՆԻ

ՃԱՄ ՎԷ ՔԵԱՂԸՑ ԻԻՋԵՐԻՆԷ
ՅԱՓԳ ԻԼԷ ԹԱՍՎԻՐ ԱԼՄԱՆԸՆ ՀԱՐԷՔԷԹԻ ՊԷՅԱՆԸՆՑԱ

ՄՈՒԽԹԱՍԱՐ ՊԻՐ ԹԱՐԻՖՆԱՄԷ

ԹԷԷԼԼԻՓԻ

ՍԱՐԳԻՍ Պ. Վ. ՏԷՐ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՄԻԹԱՆԷ

Յ. Ե ՄԻՆԱՍԵԱՆ ՎԷ ՇԷՐԻՔԻ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆՏԷ

1866

1232-4. n.

1947

3090473

175 62

1947

1947

1947

1947

1947

45115-64

31928-64

1947

ՄՈՒԳ-ՄՍՏԷՄԻ

Աղը ինսան, թահսիւ վէ թալիմ էյլէտի իլմին գուզ-
վէթի իլէ, կէօրիւլմմիշ հիւնէրլէրի հէրան իհթաղ իսիւպ,
ճէմթ, յէթի պէշէրի, յէնին սէպէպի իհէաար օլտուզու շէմն կիպի
աշիքէար տրր :

Օն իքի սէնէտէն պէրու Ասիթանէի Ալիէտէ, Ֆօթօկրաֆի
րէսամլարըն պիր չարէէք, վէ պագը քէրրէ պիր սանիյէ զար-
Փընտա, կէօզ իլէ կէօրիւնէն քէաֆֆէյի ճիսիմլէրին րէս-
մինի, պիր տիւլպիւն վասըթասը իլէ կէրէք ճամ, վէ կէրէք
քէաղըտ իւղէրինէ, պիլա գուսուր զապթ վէ րապթ էյլէտիք-
լէրի չօզլարա մայիւ միտէ տէ, պագը հարաթէթի վէ ամլիսաթը
զահիթաէ իճրա օլընմասըղընտան՝ ալէսէվիյէ էօրարընա վա-
գըֆ օլմագ միւհալը գապիլինտէն օլուպ, վէ պու խուսուսիսէ
էլան ճիւմլէյի թէաճիւպ, վէ միւթէհայիր էյլէտիքտէն մա-
տէ, չօզլարըն տասի էսասըղ մանէլէր վէրմէսինէ պիր սէպէպ
օլմուշ ուտու :

Կէրէի պիղ պու հալտէն միւթէէսիթ օլարագ, իլմին սէ-
մրէտի օլան պիր նագիք հիւնէրի պաթըլի մանալէրտէն, վէ
հավէրքեարանը տասի սէհիթաթտան ճիւղէի վիղպյէ էյլէմէք-
լիյի արգիւ, վէ քէնտիմիգճէ պիր նիյէթի խայրիյէ վէ Ֆէ-
րիղէտէն ատա էյլէտի իսէքտէ, իլմէ մասուսու լիսան իլէ թա-
րիֆ էյլէմէք կիւճ, վէ գուարէթիմիղտէն տասի էօզարը օ-
լաճաղըն պիլ միւլահաղա, գաջ տէֆաթթալէմէ ուզանմըշ իքէն
ուսուլ իլէ կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլմուշ ուտուք :

Արալըգ արալըգ տասի, Տօթլարըմըլ թարաֆընտան պու
խուսուս հագըղնտա սարուպ սիւալ էյլէմէլէրի շէօլլէ տուր-
տուն, « հիչ օլմագ իսէ միւպահասաթ թարըղնտա օլարագ,
պիր գաջ սահիֆէտէն միւրէթ թէպ րիսալէ վասըթասը իլէ,
մուխթասարի թարիֆ էյլէմէնիղ, քէնտիմիգճէ րիւնու մայի
մագսէտ օլմագ իչիւն քէաֆի ատա էտէրէք, էինէ իֆրաթ
մրթէտէ էղհարը մէմնուսիյէթ էտէճէ յիմիղէ գաթան շիւպ-
հէնիղ օլմասըն՝ ճէվապլարընը իշիթմէքտէ իտիք :

Պու էսնատէ շու միւլահաղա տասի պիղիմ հաթըր-
մըգա իսապէթ էյլէտի. շէօլլէ քի՝ րիսալէյի սաղրէմիղ շիւպ-
հէսիղ Տայիրէի քիթապէթտէ քէսպի շէօհրէթ իթմիշ ալիմ-

լէրին թալիմի իչին օլմայըպ , անճագ իլիմ թարիգինէ գատէմ պասամայարագ , հավէս իտենլէրէ պիր եարտըմ տէմէք տիր :

Իմտի պու մուխթասարի թէէլիֆին իլմէ մախսուս լիսանը պալաինտէն մահրոււմ օլտուղու հագգընտա , կիւրուհու իւլէմանըն տախի պիղլէրէ մազուր պույուրմալէրի տիրայէթլէրի ասարընտան մէմուլիմիզ օլարագ , վէ պունունլէ պերպպէր , իլէրիւտէ միւքէմմէլ թէրճիւմէ , վէ թէէլիֆքերաէլէրի իլէ կենիշլէթմէյէ հիմմթ էթմէլէրինի , պու վասըթա իլէ թէշ-վիզ էյլէմէք , հավէսքեարանա պիր գաթ տահա խրտմէթ էթմիշ օլուրուզ գըլասար իլէ , եէնիտէն շու նիյէթիմիզի պաշա չըգարմայա միւպաշիրէթ էյլէտիք . վէ եալընըզ լիսան իլէ թարիֆ էյլէմէյէ գանաթա իթմէյիպ 11 գըթա րէսիմլէր տէլալէթի իլէ տախի միւմքին մերթէպէ էսրարլարըն հալլ վէ իյզահ էյլէտիք :

Իշթէ կերէք տօթլարըմըզ վէ կերէք սայրը արզիւ իտեն թարաֆլարընտան իշպու ըիսպէմիզի , պիր եա իքի քէրրէ տիգգաթլէ գրաաթէրպպէթ պույուրուպ . ճիւզիճէ իսթիֆատէ տախի հուսուլէ կէթիրտիքլէրի թագտիրտէ , սարֆ էյլէտիկիմիզ զահմէթէ միւգապէլէ սայարագ , քէնտիմիզի իֆրաթ տերէճէ մէսուտ վէ պախթիյար ատտ իտերիզ :

ՓՕԹՕԿՐԱՅ ԲԷՍԱՄԱԸՂԸ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԱՏՏԷ

ԿԻՒՄԻՒԹ ԿԷՑԷՐԶԻԼԵՍԻ

(ՆԻԹՐԱԹ ՏԱՐԹԱՆ)

Կիւմիւշ կէօճէրչիկէսի տէնիլէն , կիւմիւշտէն եււ
փըւմըշ օլուպ , կէօճէրչիկէ եախօտ թուղ նէվինտէ
պիր էճգա տըր , պունուն պիր տիրճէ:Պինի օն տիրճէմ
սու իչինտէ էրիտիլէրէք , կէրէք քեաղըտ վէ կէրէք սաւ
յըր պէյազ պէզ մազամընտա պիր զաթ իւզէրինէ
սիւրիւլիւպ . կիւնէչին ալթընա զօյուլտուղու ճալտէ
անինտէ սիմ սիյաճ օլուր , օլ պէյազ զաթըն եիւզիւ
քի , եայգամագ իլէ տախի չըզմազ :

Պունտան ալթմըշ սէնէ էվվէլ , Վէճվուտ վէ
Տէվի իսմինտէ մշչուր քիմեքեարլար , կիւմիւշտէն պու
թապիյէթինէ նազարէն , խարիճտէքի պուլունան ճիւ
սիմլէրին բէսմինի , սուճուլէթլէ զապթ էթմէյէ պիր
վասիթա օլաճաղըն քէչֆ , վէ միւթալէա էթտիլէր իւ
սէ տէ մեմուլ էթտիլէրի սէմբէյի ճուսուլէ կէթիրէ
րէք , նիյէթլէրինին թէմամընը պիլ ֆիիլ իճրա էտէ
մէտիլէր : — 1831 տէ թալպօ իսմինտէ պիր քիմեաճը
տախի , պու ուղուրտա փէք շօգ սարֆը էֆքեար էյւ
լէյիպ , վէ զաճմթի քիւլլէյէն պօշա չըզմայարազ ,
չու գատարընա մուվաֆֆագ օլապիլտի • շէյլէքի պաւ
լատէ զէքր օլան կիւմիւշ կէօճէրչիկէսինի , զարարընճա
սու իլէ ըսլատըպ , վէ պէյազ քեաղըտըն պիր եիւզիւ

նէ սիւրիւպ , վէ պիր զարանըը մահալուտէ գուրութ-
տուզտան սօնղըա , իւզէրինէ ինսան հախօտ էպնիյէ
րէսիմէրի ալընմըը քեհաղըտըն , րէսիւլի թարաֆընը
կիւմիշլիւ քեհաղըտըն կիւզլենէ զափատարազ , կիւնէշին
ալթընա գօրուտու քի , պէշ տազիզէ տէվամընա գա-
տար սիւրէր սիւրմը , րէսիւլի քեհաղըտըն պէյազ
հէրլէրինտէն , շաֆզ ալթընտաքի քեհաղըտա թէէսիր է-
տիպ , հալընըգ պէյազարըն ալթը սիյաշլանըր , վէ
սիյաշ հէրլէրտէն շաֆզ թէէսիր իտէ մաիկինտէն , ալթ-
ըարը պէյազ գալարազ պիր սիյաշ (նէկաթիֆ)^{*} րէ-
սիմ գուհուրա կէլիը իտի , հանի կիւզլիւ , էլլէրի , վէ
տահա սայիր պէյազ հէրլէրի սիյաշ չըգարըտը , քէ-
զալիը սիթըրի , փանթալօն , սաչ , սազալ , վէ սայիր
սիյաշ հէրլէրի պէյազ չըգարըտը : Առ րէսի պայա-
ղը սու իշինտէ հայդայըպ , վէ ճիբօսօլֆիթ տէնիլէն
թուզուն սույունա տախի , պիր շէրհէք գատար պրազ-
տըգտան սօնղըա , թէքրար պայաղը սու իլէ հայդայըպ
գուրուտուրուտու քի պօզուլմազ իտի • չիւնքի պու-
մինվալ իւզըէ հայդանմայաճազ օլըրսա , րէսմին պէ-
յազ գալան հէրլէրի տախի , ըչը կէօրտիլիւ կիպի
սիյաշլանըր , վէ պիւս պիւթիւն պէլիսիլ օլըր իտի :
Վէ պատէհու պու մուզայիր րէսի կի գօպես էտերէք ,
հանի կիւմիշլիւ քեհաղըտ իւզէրինէ պատարազ , տըր
պէյազ րէսիմէրի էտինիը իտի • վէ տէտիյիմիզ միսիւլ-
լիւ հայդար գուրուտուր իտի :

Առ էսնատէ , Տահէր իսիւնտէ պիր Արանսըղը

---

* Առ ըսող րէսի Արանսըղը (նէկաթիֆ) րէնիլիը
+ի , մուզայիր էտիօր սիյաշ րէսի րէսիլի , +էղալի + օլճիշ-
սին տալը կիյէթիլի օլմէ րէսի Արանսըղը (քօշլիթիֆ)
րէնիլիը , պոնտ րաթի պէյազ րէսի րէսիլի :

տախի պագրը իւզէրինէ զայէթ ինճէ կիւմիւշ թէնէքէ-
 սի գապլայարագ , Յէլմ վէ իօր մարիֆէթի իլէ կիւմիւ-
 շինն երկզինէ : Տէր ճինս մախլուգաթըն բէսիլնի պիր
 կէօլկէխանէ (կէօլկէխանէնին թափսիլնի իլէրուտէ
 պէյան էթմիշիգ) տէրունինտէ զապթ էտէր իտի , քի
 պու հիւնէրէ քէնտի իսմի իլէ Տակէրօթիֆ իսմի վէրիւ-
 տի : Աերշի պիր ճիսիւն քեաֆֆէյի ինճէ ազալարընը ,
 վէ քէօլկէլէրինի , պու հիւնէրլէ այրտ այրտ ալընրը
 իսէ տէ , ալէսսէվիյէ զուլանըմատրղընտան , շիտիլեր
 ուզուն ուզատիյէ թափսիլաթընտան սարֆը նազար իյ-
 լէ կիշիգ , իղթիղա իտէրսէ սօնղրա օնու տախի պէյան
 իտէրիգ :

Աքին թալպօնուն պուլուշու . կանի քեաղըտ իւ-
 զէրինէ բէսիմ ալմագըղ , սայիր ալիմլէրին տախի մէ-
 րազընը թաճսին իյլէտիկինաէն , նիճայէթ տէրէճէսի-
 նի պուլմագ իշին փէք չօգ միլթալէալէրէ զաճիպ օլ-
 տուլար . վէլճասըլ 1848 տէ Միւսիւ Վիէփս իսմին-
 տէ պիր ալիմ , կէօլկէխանէ տէրունինտէ , ճամ իւզէ-
 րինէ սիյաճ բէսմի ալմայը իճատ իյլէտի . շէօյլէքի ,
 եօթիւր ալգալէնէ , ալպի-օնէն իշինտէ էրիտէրէք , ճամըն
 իւզէրինէ տօլտուրուպ կիւմիւշլէտիքտէն սօնղրա , կէօլ-
 կէխանէ տէրունինէ վազ իտէրէք , Տէր նէ զաթ օլուր
 իսէ օլտուն անինտէ բէսիլնի օլ ճամըն իւզէրինէ զնապթ
 էտէր իտի . վազաս Մ . Վիէփսին պու իճատը թալ-
 պօնունքինտէն իւթիւն իտի իսէտէ , իւշ սէնէ սօնղրա
 կանի 1851 սէնէսինտէ Մ . Վէկրէն , իօտիւր ալգա-
 լէնին երինէ , ճամ իւզէրինէ ֆօլպիօն* տէնիլէն տաճա

---

* Փամուտ պարուսանան էլէր վէ ալգօլ իլէնպե
 էրիպիլէնէ ֆօլպիօն րէնիլիլ պիր . պաման թափսիլնի
 իլէրուտէ պէյան էլիլիլ :

կիւզէլ պիր թէրթիս կ՛ճաղ էյէտի քի , փարլազ-
ըզը վէ եսփը շկանըզը իչին զիյատէսի իլէ մէթ՛՛՛՛՛ շա-
յան օլտուղունտան , ճիւմլէ ըէսամլար թարաֆընտան
գասպուլ օլունուպ , վէ սօնղըատան իլինէ էօթէ-բ վէ
պրօթէ-բ տախի իլավէ իտէրէք , շիմտիքի տէրէ՛՛՛՛՛ յէ վազ
էյէտիլէր :

Ը իմտի կէօղիւմիւզէ կէօրիւնէն ճէր ճինս մախ-
լուգաթըն ըէսմինի , կէրէք ճամ վէ կէրէք քեաղըտ
իւզէրինէ ասլա գուսուրու օլմայարազ զասլթ էթմէյէ ,
պաշըճա վասըթա կէ-թէ-շ կէօնէրլէ-էնէն շաֆըն թէէ-
սիրի իլէ սիյաճլանմասը օլուպ , թալիմի տախի իքի գա-
յիտէ իլէ իճրա օլունմագտա տըր • եանի քեաղըտ իւ-
զէրինէ արմագսըզըն • էվվէլ էմիրտէ ճամը քօթթիօնլ-
շը , վէ կիւմիւշլէտիքտէն սօնղըա կէօլկէխանէ տէրու-
նինէ վազ էտիպ , պիր զաթըն սիյաճ ըէսմինի օլ ճամըն
իւզէրինէ զասլթ օլարաշ , պատէճու ճամտան տախի
քեաղըտ իւզէրինէ ասըլ պէյազ ըէսմի պասըլաճազ :
Վ է շիմտիքի ըէսամլարըն տախի իսթիմալ էյէտիքլէրի
ալէստէվէյէ պու իքի գայիտէ իւզէրինէ միւլէստէս օլտու-
ղունտան , պիզ տախի պունուն թաֆսիլթլարընը սը-
րա իլէ զեքր ու պէյան էյէթիշիզ :

Ի Բ Ի Ն Ճ Ի Մ Ա Տ Տ Է

ՁԱՓԳ ԻԼԷ ՃԱՄ ԻԻՋԷՐԻՆԷ ՍԻՅԱՅ ԲԷՍԻՄ ԱԼՄԱԳ

Պիր զաթըն , քեաղըտ իւզէրինէ արնսաճազ ասըլ
ըէսիվէրի , ասլա գուսուրու օլմայարազ , քէնտի կէօս-
թէրիշինտէ օլմասը , քէգալիք ճէր թարաֆընտա զիյա-
տէ կէօլկէլէրի վէ կիւզիւնտէ էսմէրլիյի , վէ տաճա

պունըլարա էմսալ , քէնտինտէն խարիճտէ օլարազ պի-
շինսիղլիքլէր վէրէն լէքէլէրին վուգու պուլմասը՝ էք-
սէրի ճամ իւղէրինէ ալընան սիյաճ րէսմին թէտպիրլէ-
րինէ տիգգաթ օլունուպ օլունմամասընտան զուհուրա
կէլմէքտէ տիր :

Իմտի պունըլարը էյիճէ տուլուպ , վէ րէսմէն չիյ-
եէթի ասլիյէսինէ զերրէ գատար խէլալ կէլմէքսիզլին
հուսուլէ կէթիրէրէք , արթիյէ իսրաֆլարտան տախի
արի պուլունմազ իշին , զիրտէքի թարիֆ օլունան սէ-
քիզ աստէտ պէնտին թաֆսիլաթընա տիգգաթ էթմէլի
տիր :

1. Բէսիճ՝ ալընմաթ էէր էսիտո ճամեւեան :
2. Բէսիճ՝ ճամեւասը :
3. Իւղէրինէ րէսիճ՝ ալընմաթ ճամ :
4. Ղ՝աճ՝ իւղէրինէ ցուրթիճ :
5. Գուրթիճն իշին իէսիւլ սույու :
6. Ղ՝աճ՝ իւղէրինէ ալընիւլ րէսիճ՝ ալընի :
7. Բէսիճ իէսիւլէյիզ վէ ցալէլէսէ :
8. Ալ էրնիճ :

1. Բէսիճ՝ ալընմաթ էէր էսիտո ճամեւեան . Ղ՝ա-
մէքեան տէտիկիմիզ պիր թարաֆը սաղըր տիվար վէ
իւչ թարաֆը , պիրտէ իւսթիւ , ճամ իլէ մուհարֆազա
օլարազ , ինսան րէսիմլէրի ալմազ իշին , պիր մաճէլն
մախսուս տուր : Այունուն տէրունինտէ շաֆզըն զիյա-
տէճէ օլմասը իշին , եիւքսէք պիր մաճալտէ , եանի՛ ես
էվ , վէ եախստ տիւքքեան աամընտա եաիրլմալը տըր •
չինքի եէրի ալչազ օլուպ , էթրաֆընտա եիւքսէք տի-
վարլարը պուլունտուղու հալտէ , եանլարտան ըլըզ
ալամայաճաղընտան , հալի իլէ հօզարըտան օլան շաֆզ
տախի րէսմին չօզ եէրլէրինի կէօլիէլի պրազաճազ
տըր :

Պու ճի՛հէթլէ ալէստէվիյէ րէսամլըզ էտէն քիմ սէնին , ես եիւքսէք պիր մահալտէ , վէ եախօտ ալ չազտա օլուր իսէ , կէնիշ պիր մահալտէ օլարագ . պօյու լա ագալլի ետի արշն ուզունլուզտա , վէ էնի տախի պէշ արշն կէնիշլիքտէ պիր ճամքեանը պու լունմալը . ֆագաթ ճամքեանըն եափրլաճաղը եէրին միւսատէսի օլուր իսէ , ուզունլուզու տայիմա Ղէնուպ թարաֆընտան Շըմալէ տօղրու եափրլարագ , սաղըր տիվարը տախի Ղէնուպ թարաֆընա պրազըլտըզը հալտէ , կիւնէշ հէր վազըթ եանտան վէ արգատան տօլաշաճաղընտան , վէ իւթիւնտէքի քէզալք եանլարընտաքի ճամլարըն էօնիւնէ տախի պէյաղ փէրտէլէր ասըլարագ , իգթիզալի հալտէ կիւնէշէ գարշը չէքլլաիյինտէ ֆէնէր կիպի շաֆըր տաղըտաճաղընտան , իսթէնիլէն գարարտա շաֆչ վէ կէօլիէ վէրիլէպիլիր : 1 Ինֆերզուրէսէ նաղար պոյրուլ :

Երազն հալանըն պէրրահ վէ կիւնէշին տախի թէէսիրլի վաղթընտա եալընըզ պէյաղ փէրտէլէր քիֆայէթ իթմէյէճէկիւնտէն , կիւնէշին շալտըղը թարաֆա պիր տէ մալի րէնկ պէզտէն եարըմ փէրտէ չէքիպ , հէր թարաֆըն շաֆըրը պու վասիթա իլէ միւսավիսինտէ թութմալը : Աիւնէշէ գարշը պու շաֆչ փէրտէլէրի չէքիլլէ յիպ ալըզ պրազըլտըղը հալտէ , գանղի թարաֆըն շաֆչը գուվիլէթլի իսէ , րէսմի ալընաճաղ գաթըն տիկէր թարաֆընը քիւլլիյէն կէօլիլի պրազաճաղը գօլայճա ֆէհմ օլունուր :

Սաղըր տիվարըն եիւզիւնէ , ես սատէ գըրմըղը , ես մալի րէնկ պօյանմըշ , վէ եախօտ էպնիյէ վէ պաղչէ րէսիմլէրի իլէ տօնանմըշ պիր փէրտէ սամալը , չիւնքի րէսի ալընաճաղ քիմսէ պու փէրտէնին էօնիւնտէ օթուրաճաղընտան , արգատան փէրտէ տախի

կէօրինակ , բէսմի հիւսիւնիւ պրապր : Ա է ճամբ-
քեաննն Շ քմալ թարափըննն (բէսմի ալընաճագ զա-
թըն գարըսը տէ.Ք տիր) ճամլարըննն հարըսընը սիյաճ
փէրտէ իլէ գափաթմալը , քի բէսմի ալընաճագ զաթ էն
ազը սէքիզ սանիյէ գատար պիր դարար օրայա պա-
գապիլսին :

Առ սիյաճ փէրտէ օլմայրպ պիւթիւն պիւթիւնէ
աչըզ օլտուղու հալտէ , շիւպհէսիզ կէօք կէօրիննէճէ-
յինտէն , բէսմին ալընաճագը էննատէ , տէյիլ սէքիզ
սանիյէ , հաթթա իւչ սանիյէ տէվամընն գատար տախի
տօղրուտան տօղրույա կէօզլէրին պագմայա թէհամ-
միւլիւ օլմայրպ , գամնչմոսը ճիհէթի իլէ կեահ գափա-
նըպ կեահ աչըլաճագ տըր . պունտան տա կէօզլէրին պօ-
ղուզ չըզմասը նէչաթ էտէր :

Առ ճամբքեաննն իչինտէ , վէ պիր մինասիպ մա-
հալտէ տախի , էնի պօյու իքիշէր արընն օլարաչ , վէ
տէրունինտէ սու մուսլուղու պուլունտուղու հալտէ ,
չամ չարը պիր գարանըզ էճղահանէ պուլունաճագ
տըր քի , ֆօթօկրափիյէ տայիր օլան էճղալար օրայա
նազլ օլունտուն . չիւնքի էճղալէրտէն պտղըլարր բըր-
տան հարաթէթ էտէրէք պօղուլաճագընտան , անճագ
գարանըզտա հրֆզ օլունապիլիր :

Առ էճղալէրին գանղիսինին գարանըզտա վէ
գանղիսինին ըրզտա իսթիմալ օլունաճագը , իլէրուտէ
պէյանն օլունմուչ տուր . շիմտի կէլէլիմ Մաքինաննն
թաֆսիլինն :

2. Ինտէճ մաթնասը : Մաքինա տէտիկիմիզ , կիւ-
ղինտէ իւչ ճամլը պիր տիւլպիւնիւ պուլունտուղու
հալտէ , պիր կէօզկէխանէտէն իպարէթ տիր : Առ Մա-
քինաննն շէշտ շէշտ կէօզկէխանէսի վար իտէ տէ , ա-
լէսէվիյէ գուլանըլան իքի նէվի օլուպ , եանի պիր

Ճինսի քէօրիւք կիպի ուզանքը վէ գրասալըր • տիկէրի տախի սատէ թախթատան եւալըւմը իչ իչէ իքի սանտըգ օլարագ , իչինտէքի իլավէնին , իչէրի վէ տիշարը կիրիպ չըգմասը իլէ , ուզանքը վէ գրասալըր օլտուղունտան , վէ պունլարըն պօյ պօյ , մէսէլա իրիսի , օրթա պօյլուսու , վէ տահա ուֆագլարը օլուպ , քէզալիք թագըմլարը իսէ , քէնտի պօյլարընա կէօրէ , ֆագաթ պիր պիշիմտէ օլուպ , վէ պունտան գաթի՛նազար ճիւմլէսինին իսթիմալէրի տախի պիր գայիտէ իւզէրինտէ օլտուղունտան , պիգ եալընըգ քէօրիւքլինին վէ սանտըգընըն օրթա պօյլուլարը իւզէրինէ սէյլէմիշիգ , տիկէրլէրի տախի պունլարա գըյաս օլունմալը :

Իմաի եիւքսէքլիկի վէ էնի եէտի փարմագ կէնիշլիքտէ , վէ պօյու տախի աշըլտըղընտա օնիքի փարմագ ուզունլուգ , պիր քէօրիւք օլուպ , իքի պաշընա տախի թախթատան պիրէր շէրշիվէ րասլթ օլունմուշ տուր : Ալէ պու շէրշիվէլէրին պիրիսինին եիւզիւ , տէօրթ քէօշէ օլարագ , վէ օրթասընտա տախի , տիւլպիւնին միւտէվիլէրինտէ եուվարլագ պիր տէլիկի պուլունտուղու հալտէ պիր թախթա իլէ գափատըլմըր տըր :

Տիւլպիւն տախի վիտալար մարիֆէթիյլէ , եիւզիւնտէքի գուշաղընտան , կէօլիէխանէնին անընտաքի եուվարլագ տէլիյին ազընա րասլթ օլունարագ , իգթիպա օլտուղու հալտէ , պու տէլիքտէն կէօլիէխանէնին իչինէ կիրէր վէ չըգար : Ան-ժըր : 2 բէ-ժէ շաղըր
պո-յր-ւ :

Պու կէօլիէխանէնին օպիր պաշընա րասլթ օլունան շէրշիվէնին տախի , պիր պօյտա վէ պիր էնտէ սիւրմէ օլարագ իքի էււնն օլուպ , տայիմա թէփէտէն աշաղը սիւրիւլիւր վէ չըգարըրըր : Ալէ պու սիւրմէ իչլիքլէրին պիրիսինին իչինէ տօնուգ ճամ (զըմբարա ի-

լէ պիր եիւզիւնիւն փերտահճը պօղուլմուշ ճամ) կէ-
 չիբիւմիշ օլուպ , տայիմա բէսմին գարարբընը պուլմագ
 իշին գուլլանըլըր • պու ճիհէթլէ իսմինէ տախի քա-
 բուրիեան թէսմլլէ օլունմուշ տուր : 1 Նի-ձերօ Չ բէ-ձերե
 Գ եաշը ելէ էշարէն օւն Ռարաֆա նաշար օւննա :

Վէզպիբ տիկէր իշիկին տէրունինտէ , պիր ճամ
 գալընըղընտա պօշ եէր օլուպ , իբի թարաֆտան տախի
 իբի գափաղը վար տրր , պու գափաղլարըն պիրիտի եիւզ-
 տէն աշըլըր , քի իսմինէ «օլ գափագ տէնիլիբ , վէ տի-
 կէրի թէփէտէն աշըլըր , վէ իսմինէ տախի «աշ գափագ
 տէնիլիբ • վէ պու իբի գափաղըն մնպէ յնինտէ օլան պիր
 ճամ գալընըղը գատար պօշ եէր իսէ , քօլօրի օնլանմըշ
 վէ կիւլիւշլէնմիշ ճամըն , ըշըգտան հըֆղ օլունմասը ի-
 շին օլտուղունտան , իշթէ պու վէճճ իլէ , պու իշիկէ
 տախի ճոանաֆաշա տէնիլմիշ տիր : 4 Նի-ձերօ բէ-ձեր նա-
 շար էշլէ :

Պու կէօլիէխանէ վէ իւզէրինէ բապթ օլունան
 տիւլպիւնէ , մուհաֆագայա վէ գարարկեսաշա , ճիւմ-
 լէսինէ պիրտէն Բէսիմ մաքինասը թապիր օլունուր :

Մաքինայը էօթէյէ պերույէ կէօթիւրիւպ կէթիր-
 մէյէ վէ բէսիմ ալմագըղա գօլայըղ օլուն իշին , պիր
 պուշուգ արըն եիւքսէքլէքտէ օլարագ , իւշ այագը պիր
 քի-ձերեան իւզէրինէ վաղ օլունուր : 1 Նի-ձերօ բէ-ձեր
 նաշար էշլէ :

Վարարկեսահճը հանի տօնուգ ճամը իշիկի , կէօլ-
 կէխանէնին պաշընտա , քէնտի եէրինէ կէշիբիպ • վէ
 տիւլպիւնիւն տախի գափաղընը աշար աշմաղ , խարիճ-
 տէ պուլունան ճիսմին թասվիրինի տէրագապ տիւլ-
 պիւն ճէլպ իտէրէք • վէ թէփէ աշաղը օլտուղու հալ-
 տէ , կէօլիէխանէնին տէրունինտէն գարարկեսահճըն իւ-
 ղէրինէ աթար • վէ պու գարարկեսահճը իլէրի վէ կէրի

սիւրտիւկիւմիւղտէ , եանի +եօրէյի* ուզատրպ զըսալթ-
մամըղտա օլ ճրսմին րէսմի թըպզը թըպզընա եազըլ-
մըշ կիպի պու գարարկեաճըն իւզէրինտէ կէօրիւնիւր :
Պու էանատէ կէօլկէխանէյի վիտա մարիֆէթի իլէ (Չ
նիւմէրօ րէիւմիւր Վ Եաշը էէէ էշաբէթ օլումնուշ Գուր) :
ալթընտաքի թախթայա սըզը ճամը փէրքիշտիթլի քի
իլէրի վէ կէրի զըմըլտանարագ գարարը պօզըլմասըն •
վէ պատէճու ուսուլ իլէ գարարկեաճը չըշարըպ , եօ-
գարտա զիքրինի կէշտիկիմիզ իքի գափաշը մուճափա-
զանըն տէրուկնիէ , օլուրէճլանմըշ վէ կիւմիւշէնմիշ պիր
ճամ վազ իտէրէք , (մուճափազանըն սօլ գափաղընը
աչարագ ճամը օրատան իլէրի գօյուպ վէ Եճուլը եիւ-
գիւնիւ տախի սաղ գափազտան թարափա շէվիրիպ ,
թէքրար գափամալը •) վէ սաղ գափաղը տիւլպիւնէ
գարըլ օլարագ , գարարկեաճըն եէրինէ թազարգտան
սօնղրա , պու սաղ գափաղը իւթիւնտէն աշմալը , քի
էճգալը ճամըն եիւզիւ տիւլպիւնէ գարըլ աշըմըշ օ-
լուր : Վմտի նասըլ քի տիւլպիւն՝ գարըլսընտա օլան
զաթըն թասվիրինի ճէլպ իտէրէք , գարարկեաճտա կէօս-
թէրտի իսէ , եինէ այնի թասվիրի մուճափազա տէ-
րուկնիտէ օլան գօլօտիօնլանմըշ ճամըն իւզէրինէ վու-
րուպ , սէքիզ վէ տօզուզ սանիյէտէ , օլ ճրսմին պէ-
յազ եէրլէրինին կիւմիւշիւ սիյաճլանարագ , վէ սիյաճ
եէրլէրինին ալթընտաքի , քէնտի ճալինտէ պէյազ գա-
լարագ պիր սիյաճ րէսիմ՝ զուճուրա կէլէճէք տիր :
Պու րէսմին թափսիլինի իլէրուտէ տաճա կէօրէճէյիզ :
Տիկէր սանտըզ պիշիմինտէ կէօլկէխանէյի մաքի-

---

* Ուղտի Բանկէլէրի Ենեմաշ Ելեթիլիֆիշ էլ Գիւլ-
պէնէրինի ուղտաղ Վէ Գըսալտարագ պիր եէրին կէօրէրէ-
շէնէ զանիւր Ելեթիլիֆիշ Գիւլէլի :

նանրն տիւլպիւնիւ տախի , կէօլկէխանէնին աննրնտաքի տէլիյին աղղընա րապլթ օլունուպ , տիւլպիւն տախի օ տէլիքտէն սանտրղըն իշինէ կիրէր վէ չըգար * Աէօլկէխանէնին սէքիզ փարմադ եիւքսէքլիյի վէ ալթըլար փարմազ էնի վէ պօյուօլտուղու Հայտէ , թախթատան հափըլմա պիր սանտրդ օլուպ , իշինին պէօյիւքիւկիւ գատար տախի պիր էլէէնէ օլարադ , գարարկես՝ տախի պու իլավէնին իւզէրինէ կիյտիրիւմիշ օլտուղունտան , նասըլ քի , քէօրիւյիւ ուզատըպ վէ գրսսալտարադ , տիւլպիւնիւն գարարկես՝ իւզէրինտէ կէօյթէրտիյի րէամին թամ գարարը պուլունուր իսէ , սանտրդընն տախի , իլավէսինի իշէրի վէ տըլարը սիւրիւպ չէքմէ իլէ օլուր :

Պունլարըն Փարգը , պիրիսինին կէօլկէխանէսի քէօրիւք՝ վէ տիկէրինինքի սանտրդ օլմասը տրր • սալըր ամէլիաթլարը եինէ պիր թարպ իւզըէ իճրա օլունուր : Յ Դէ-Վերօ րէսիէ պագ :

Պու կէօլկէխանէնին վէ տիւլպիւնիւն իւզէրինէ պաղը սէօյլէյէճէքլէրիմիզ տաՀա վար իսէ տէ , շիմտիլիք լիզումու օլմատրղընտան՝ սօնղրայա թէրք իթմիշիզ , սնճազ էլ վէրիր քի մաքինա ալէթլէրինին պիրիպիրլէրինէ օլան միւնաստէպլէթլէրինի , վէ նէ կէօնա գուլանըլաճաղը տէր խաթըր օլունսուն :

Յ. Ի-շէրինէ րէսի՛ մընսճագ ճամ : Ղ ամլարըն էքսէրիսի գումլու չըզըրը վէ տալկաղը օլաճաղընտան , պու մազուլէ ճամլարը պէր թարափ էտէրէք , մախ-

---

* Պո- րի-լպի-նի-ն իւէրի կիրիւ լըգմ-սըն-տաք-ս-գ-սէլի՝ կէօլկէխանէնի ս-ղադըպ գըսսալթմա-մալը սիսիւլէ- , իգրիւզ-թլու-ր իսէ , պո-նո-ս-ր-ի-ն , այնի շիյէլիէ գո-լմ-ն-ագ իւնի րիւր :

սուս տիւզկիւն այնա ճամլարընտան այրրտ էտէրէք՝
 մուհաֆազանըն իշինին պէօյիւքիւյիւ գատար (մուհա-
 ֆազա տէրունինտէ , իքի պօյ ճամ՝ եէրի վարտըր , պի-
 ըիսի պէօյիւք վէ տիկէրի ուֆադ) պօյ պօյ քէսիպ
 եա Գրգու-ն Գը Գօն-ս տէնիլէն թուզուն սուլունա ,
 վէ եախօտ Գրգու սուլունա պրրազմայը պիր չարեէք
 Գատար , քի սօնրատան վուշու պուլան եապանի քիր-
 լէրի մէսէլա , եաղ , թօզ պօյա , վէ տաճա պունլա-
 րա էմալ լէքէլէրի թէմիզէնսին : Աէ պատէճու պու
 սուլարա էլ սօզմայարազ պիր ճամ՝ վասիթասը իլէ չը-
 գարըպ , վէ թէմիզ սու իլէ եայգայարադ , պիր մինա-
 սիպ մաճալտէ տիզմէլի . վէ սիւզիւլիւպ գուրուտուզ-
 տան սօնըրա , ԲրէԳուէ տէնիլէն թօզուն սուլունտան ,
 պէճէր ճամըն իւզէրինէ տէօրթէր պէշէր տամլա
 տամլաթըպ , սիկարա քեաճաթը իլէ սրգըր ճամը սիւ-
 ըէրէք ճամըն * ճէր եէրինէ եայմայը վէ պիր թա-
 րաֆա գօյմայը քի գուրուտուն : Աու մինվալ իւզըն-
 ճադ վագրթտա , չարեէք թապաղա քեաղըտ իլէ օլ
 թօզու թէմիզէլիպ , էյիճէ փարլաթտըպտան սօնըրա ,
 գարանըդ էճգաճանէ տէրունինտէ գօլօտիօնլանմայա
 միւպաշէրէթ օլունմայը : Ճամըն դայէթ թէմիզ վէ
 սուրկուն օլտուզու , իւզէրինէ պիր մըգտար նէֆէսլէ-
 նիրսէ պէլի օլուր , էկէր նէմտէն իպարէթ օլարազ ին-
 ճէ չըզկըլար տախի կէօրիւնիւրսէ , թէքրար սիկարա
 քեաղըտը իլէ փարլայընճայատադ սիլմէլի : Թէմիզ-
 լիքտէն սօլայը տիգաթտըզըպ օլուր իսէ , գօլօտիօ-

---

* Լշվէրէն վէ Գօն-սուլունա ճամլարըն ԲրէԳուէ Գրգու Գրգու
 Գրգու Գրգու սուլունա պէսիլէրի ինտէ :

նուն արթընտան տալիա տալիա չըզկըլար կէօրիւնէ-
րէք , բէսմի եագըըզսըզ պիր հալէ տիւշար էտէր :

4 . Ղ-մի է-շէրինէ քօլէրիօն : Բամուզ պարութու-
նուն , էլիէր վէ ալէօլ էշինտէ էրիտիլմիլինէ , գօլօտիօն
իսմի վէրիլտիկի , վէ էշինէ տախի պիրէր մըզ-
թար էօրի-ր էլէ Պրօմի-ր իլավէ օլունտուղու հալ-
տէ , տահա զիլտտ : գուվվէթլի վէ թէէտիրլի օլաճա-
ղընր , պիրինճի մատտէտէքի թարիֆիմիղտէն ճիւղի
աննալըլմըլտըր : Ե իմտի պէհէր էճզալէրին մըզթա-
րը նէ թարթըտա վէ նէ' էօլչիւտէ օլուպ , վէ նէ'
կէօնա թէրքիպ օլունաճաղընր . պատէհու հազըր օլ-
մուշ պիր գօլօտիօնու ճամ իւղէրինէ տօլտուրուր
էքէն նէ թէտալիր վէ նէ' հարաքէթ էթմէք լազըմ'
կէլտիկիսի , քէզալիր ճամ իւղէրինէ տօլտուրմազտան
միւրտա հարլ օլունան սէմէրէնին նէ թարզ օլաճաղընրն
թաֆ իլաթընր տախի , իշպու պէնտտէ պիլտիրիլիզ :

Իշթէ պիր գօլօտիօն թէրթիպի քի , շիմտիքի քեաֆ-
ֆէ յի բէսսամլարըն ալէսաէվիլէ իսթիմալ է յլէտիքլէ-
րինտէն օլուպ , իշպու պալատէ տախի զէրրինի կէհ-
տիկիմիզ էճզալէրտէն միւրէքքէպ տիր . վէ փէք կիւ-
ղէլ սէմէրէ հարլ օլաճազ տըր :

Էլիէր	120	էրմ' էսլէ- ** էլէ
Էլէօլ	80	" "
Գլօլէն ք-ար (ք-մ-ք պար-էն-)	2	էրմ' վէշէ էլէ
Իօրի-ր որ ք-արիէ	1	" "
Իօրի-ր որ աճնիէ	1	" "
Պրօմի-ր որ աճնիէ	0.5	" "
Իօր	0.05	" "

* 1 րիւրէն 3 էրմ' որը . վէ 1 էրմ' որի 20 որ-ը

որը :

** Էլէլէ , ... 10 է-
3

31928-64 (4515-64)

Լէթեր վէ ալշօօլ 200 կրամ օլտուղու հալտէ, 100 տէ 1 կրամ օլարալ, 2 կրամ գօթօն փուտըր քեաֆի տիր :

Հինտի փամնուզ պարութունու, վէրիլէն գարար միւճիպինճէ թարթըպ, պիր շիէ տերունինէ գօյտուզ տան սօնկրա, 80 կրամ ալֆօլու իւզէրինէ տօլտուրարազ չալչամալը քի պարութ էյիճէ իսլանտըն . վէ թէլէրի պիրի պիրլէրինտէն սյրըլմազ բատտէլէրինտէ, 120 կրամ էրէրէ տախի իւզէրինէ տօլտուրուպ թէքրար չալչամալը, քի փամնուզ պարութու անինտէ էրիլիպ գայպ օլուր : Պու էսնատէ իօրէրէրէ դէօրէրէ վէ էօր* տախի, պիր հալանա տօլտուրուպ, վէ պիր մըզ թար ալշօօլ իլէ (10 կրամտան զէյատէ օլմալըն) էրիթտիքտէն սօնկրա գօլօտիօն շիէսինէ տօլտուրուպ, իրի հաթթա գատար սազլամալը քի տուրուլտուն, վէ պատէհու գուլանմալը :

Պու պալատէքի գօլօտիօն հալընըզ գըշ էյամլարընտա իսթիմալ օլունմազ իշին տիր . շինքի գըշ էյամլարընտա միւտայիմ էթէրի չօզ գարըշթըրմալը, հազըն տախի ալշօօլու, հանի գըշ իշին 100 տէ 60 ընը էթէր վէ 40 ընը ալշօօլ գօյմալը, վէ հազ իշին տախի 100 տէ 60 ընը ալշօօլ վէ 40 ընը էթէր գօյմալը քի, ճամ իւզէրինտէ տէրազապ հայըլըն :

Բամբ 1000 կրամ գարար իշպրէն օլմանու գար .
Պրանսըլճու գարի Սէշէր դէնիլէր :

* Պրանսըլ ընի գօլօտիօնէր էյն օլմալընտան, պիմ պրանս գարար գարի էօր էլմէ էյլէմիշիշ, գի ընի վէրէր :

Օգիտեքի գօլօտիօն հազըն գուլանմազ իչին շօդ է յի տիր :

Լււգօւ	400	հրմ
Լյնէր	100	„
Բնրօտն	4	„
Իօտիւր ար գարտնէմ	2	„
Իօտիւր ար ասննէմ	2	„
Պրօտիւր ար գարտնէմ	1	„
Իօտ	0, 10	„

Պունուն տախի թէրքիպ օլունմսը (բաղադրու թիւնու) պիրինճի գօլօտիօնունքինէ պէնգէր , լաքին պու գօլօտիօն հաիրլորդը իինտէն գուլանըլը :

Պու գօլօտիօնլարտան մատէ , պիր տէ գաթը գօլօտիօն թէրթիպի թարիֆ էթմիչիզ զերտէ , քի բէս սամլարն էքսէրիսինտէն մազպուլ սայըլըշ տըր : Պու գաթը գօլօտիօնու , թէքրարէն գօլօտիօն հափմայա , էլիլէլինտէն պիր հազըրըզ գը յասը իլէ , իչինէ իօտիւր վէ պրօ կւր գարըլթրմագօրզըն , սատէճէ 40 կրամ է թէր իլէ ալգօօլ իչինտէ , 1 կրամ գօթօն փուտըրտան իպարէթ օլարազ , թէրքիպ օլունմուշտուր : Ա է իօտիւրլէրի , պրօփւրիւ տախի , այրըճա հազըր էտիպ իղթիզա օլտուղու հալտէ գարարընճա պիրիպիրլէրինէ գարըլթրըպ գուլանմալը :

Իչնէ գաթը գօլօտիօնուն թէրթիպի , քի պէր վէճճ ակթի պէ յան էտէրիզ :

Լյնէր	400	հրմ էօւլէն էլէ
Լււգօւ	400	„ „
Պրօտն գարտն (էսօն-գարտն)	20	հրմ վէնէ

40 կրամ էթէր իլէ ալգօօլտա 1 կրամ փանուզ

պարուժոն վար օլտուղունոն պիլտիրմիշիզ . պունկարը տա հօշարըքի թարիֆիմիզ կիպի , էվվէլ փամուզ պարուժոնոն պիր շիշ տերունինէ վազ էտիպ , ալշօօլու տախի իւղէրինէ տօլտուրարազ չալգատրգտան սօնկրա , տէր ազապ էթէրի տախի տօլտուրուպ չալգամայլ , քի չէմ փամուզ պարուժոն էրի յիպ գայպ օլուր , վէ չէմ գաթըլանր . պատէճու կիւնէրճէ ըըզտան արի պիր մահէլտէ (գօլտիօնկարըն քեսֆիֆէսի տէ գարանլըզ էճղահանէ յէ նազլ օլունահաճազ տըր) սազլանրը իսէ , իշինտէքի սայիր թէլէր տախի էրի յիպ , տուրկուն պիր չի յէթ քէսպ էտէր :

Աթիտէ կէօսթէրիլէն թէրթիպ տախի գաթը գօլտիօնա մախսուս իօտիւր վէ պրօմիւրտէն իպարէթ տիր . պունոն տախի սյրըճա սազլամայլ :

Աւգօլ	200	էրմ էւլէ- էլէ
Իօտիւր ար գաթիէմ	10	,, վէշէ էլէ
Իօտիւր ար մահէմ	10	,, ,,
Պրօմիւր ար գաթիէմ	5	,, ,,
Իօտ	0,5	,, ,,

Ավվէլա իօտիւրլէրի վէ պրօմիւրիւ վէ իօտու , պիր մըգթար ալշօօլ իլէ չալան իշինտէ էրիթտիքտէն սօնկրա , պիր շիշ յէ տօլտուրուպ , վէ պիրազ ալգօօլ լէ չալանը տախի չալշայըպ շիշ յէ տօլտուրտուղտան սօնկրա , պագի գալան ալշօօլու տախի իւղէրինէ տօլտուրուպ գարանլըգտա չըֆս էթմէլի :

Ալթէ զիրտէ թարիֆ օլունան տախի գաթը գօլտիօնտան , վէ իօտիւր իլէ պրօմիւրիւն էրիտիլմիշինտէն միւրէքքէպ օլան գօլտիօնուն թէրթիպի տիր :

Ճամբը սէքիզ սանի յէ գատար պիր դարար տիրինէ
 թուրթմալը . քի հէմ գօլօտիօն սիւզիւլիւր վէ հէմ ճա-
 մին եիւզիւնտէ պուլաշընչ օլան գօլօտիօնուն իշին-
 տէքի եիէր վէ «էգէլ րուհլարը ուշարագ , փամուշ պա-
 րուրթունուն վէ էօթի-բէրէն» վէ պրօֆի-բէն գըսըմլարը ,
 «ոօգան զարը կիպի եամիըըր գալըր : Աու զար օլ տէ
 շմճէ ինճէ վէ փարլագ տըր քի , ճամբը համայա տօղ-
 րու թուրթարագ պաշլըտըղը հալտէ սատէ ճամտան ի-
 պարէթ տիր զանն օլունուր :

Ելթէ պու զար տըր քի կիւփիւշ մարիֆէթի իլէ
 սիւտ կիպի պէյազանրպ , կէօլկէհանէ տէրունինտէ
 հէր ճիսմին րէսմինի ճամ իւզէրինտէ զապթ էտէր .
 պունուն թափփիլինի մատտէ յի աթի յէտէ կէօրէճէ յիզ :
 Աքին շունու խաթըրտան ֆէրամուշ պուլուրմայարագ
 տիգգաթ էթմէլի , շէօլէ քի , գօլօտիօնու ճամբն եիւ-
 զիւնէ տօլտուրուլտուղու էանատէ հէր թարաֆա պիր-
 տէն եայշմասը իշին , ճամբը դայէթ տիւզկիւն վէ թէ-
 րազիփինտէ թուրթուպ , եայըտըրգտան սօնկրա տախի
 աւլա վաղթ կէշիրմէ յէրէք տէրագապ շիշէ յէ սիւզմէ-
 լի . շին քի էթէր իլէ ալըօօլ իքիսի տախի րուհ օ-
 լուպ թապի յէթլէրի ուշմագ օլտուղունտան , էլ շա-
 ֆուղղուղու օլմատըղը հալտէ , ճամբն եիւզիւնտէ զու-
 հուրա կէլէճէք զար գալընճա օլաճաղընտան պիր իշէ
 եարամայարագ թէլէֆ օլուր :

5. Գօլըթիօն էլնն կէ-օթի-շ ու-յու- : Աիրինճի մատ-
 տէտէ կիւփիւշ կէօհէր շիլէսինին (նիլի-բէն ք'աթի-ն) թա-
 պի յէթինի , եանի պիր մըգտար կիւմիւշիւ դարարընճա
 սու իլէ էրիտիպ՝ հէր նէ զաթ իւզէրինէ օլուր իսէ օլ-
 սուն , սիւրէրէք ըըղա գօնուլտուղու հալտէ սիյահլա-
 նրը օլտուղունու պիւտիրմիշ օլտուղունուղտան , շիմի
 պուրատա ուզուն ուզատըյա թէքէրրիւր էթմէ յէ հա-

Ճէթ դարմամբը օլուպ , անճադ ճամբն եիւզիւնստէքի
զօլօտիօն իչին ֆարղ օլան կիւմիւշ թէրթիպաթընըն
թաֆսիլինի թարիֆ ու պէյան էյլէմէմիզ քեաֆի տիր :

Իմտի եա իմպիքտէն շէքիլիշ , վէ եախօտ խալիս
տուրկուն օլարադ 100 կրամ սույա , 10 կրամ կիւմիւշ
կէօճէրչիլէսի հիսապը իլէ , զերտէ կէօսթէրիլէն թէր-
թիպէ տիզգաթ օլունմալը :

Վեթեր-նո-ր-տ-ն (կէ-ժ" կէ-օ")	50	կր-ժ վէշէ էլէ
Ս-ն-ի-տ-ն . վէ-ր-տ-ն	500	" էօւլէ-էլէ

Աիւմիւշիւ վէրիլէն գարարտա պիր շիշէյէ վազ է-
տիպ սույու տախի իւզէրինէ տօլտուրարադ , վէ պիր
ազ չալչայրպ էրիթտիքտէն սօնկրա , շիշէ իլէ պիր սա-
աթ դատար կիւնէչին ալթընա գօյուպ , վէ պիր մըզ-
տար սիյաճլանտըզ պիրլէ կիւնէչտէն կէրի ալարադ
գարանլըչ էճզախանէ տէրունինտէ խօնի իլէ պաշգա
պիր շիշէյէ սիւզմէլի : Պազաթ էվվէլա խօնինին տէ-
լի յինէ պիր մըզտար փամուզ թըչայրպ պատէհու կիւ-
միւշիւ խօնիյէ տօլտուրմալը , քի տալա տամլա սիւ-
զիւլիւպ իֆրաթ տէրէճէ պիր տուրկունլուչ փէյաճ
էթսին : Այլ պատէհու պու շիշէտէքի սիւզիւմիւշ
կիւմիւշիւ , կիւմիւշ գանէստան* տօլտուրարադ , իչինէ
տախի շէնկէլ վասըթաճը իլէ իքի տէֆա , պէճէր 12

* Պանէօ րէրիլիճիւ միտանս կէ-ժէ-չ էլէն խոս շիշէ-
րէն է-թըլմա շլուպ րէրիլն վէ է-սսըճա պիր գ-պ րըք . պո-
նոն լասրիտրէն է-թըլմալը րախի վ-ր խէ րէ , րի-տէն
իլէն շիշէրէն գո-լմալմալը էյի րիք . պոնոն պիր րէ
է-սսըճա շիշէրէն շիշէլի վ-ր րըք . իլէն ճոժ գօյո-պ շլու-
գարմ-թ իլէն . (նի-օրօ 7 րէ-օէ նալար պո-յր-լա) :

սահաթտա պիր թանէ գօլօտիօնլանմը ճամգոյուպ չըշա-
րարադ , պատէհոլ , բէսիմ չըշարմադ իշին գուլլանմալը :

Պու կիւմիւշիւն , պիր սաաթ գատար կիւնէ-
շէ գօնուլմասը , վէ սիւզիւտիւքտէն սօնկրա պաննոյա
տօլտուրարադ իշինէ իքի տէֆա գօլօտիօնլանմը ճամ
պրադըլմասը , անճագ կիւմիւշիւն է: քիմէսի իշին պիր
գօլայըդ օլտուղունտան , հէր նէ վազըթ կիւմիւշ հա-
զըրըդը կէօրիւլիւր իսէ , էվվէլ էմրտէ պու մինպալ
իւզրէ էս իտիպ , պատէհոլ թասվիր ալմայա միւպաշիրէթ
օլունմալը : Չիւնքի կիւմիւշ է: քիտիքճէ թէէտիլի օլուպ
օլ վէճճ իլէ սիյաճ բէսիմլէրին , սիյաճ չըշաճագ գը-
սըմլարընըն գուվվէթի օլաճագը շիւպհէտիղ տիր :

Ալիւմիւշիւ պէր միւճիւպի պալա թէրքիպ էտէրէք ,
հազըր պուլունտուղու հալտէ , տահա պաշյա պիր գու-
սուրու օլմայուպ , պատէհոլ միւրատ օլունան ճիւմին
բէսմինի ճամ իւզէրինէ զապթ էթմէյէ միւպաշիրէթ
օլունապիլինիր : Աքին շիմտի պուրատա տիգգաթա
շայան իքի շէյ տահա օլուպ , օնուն տախի պէյանընա
միւսարաաթ էտէրիմ : Պիրինճիսի շու տուր քի , ի-
շի-նճի-պէստէտէ թարիֆիլլ-գ վէճճ իւզրէ , ճամը գօլօ-
տիօնլայըպ վէ թէքրար արթիյէսինի շիշէյէ սիւզիւպ ,
վէ էթէր իլէ ալգօօլուն ուշարագ ճամըն հիւզիւնտէ
ինճէճիք պիր զար պաղանմասը իշին , սէքիղ սանիյէ
գատար ճամը տիրինէ թութուլտուղու էանտէ , իւշ
սանիյէտէ պիր տէֆա փարմաղըն ուճու իլէ , ուսուլ
իլէ քէնարտան եօղլամալը , քի օլուպ օլմատըդը աղնա-
շըլըն . էկէր փարմաղա պուլաշըյօր իսէ տահա տուր-
մագ իսթէր , վէ էկէր փարմաղա եափըշմայըպ , ֆա-
ղաթ նէմտէն իպարէթ պիր հիյէթէ (փէրտէ զիյա-
տէ պէքլէթիպ գուրութմամալը քի իշէ եարամաղ օ-
լուր) կէլմիշ օլտուղու միւշահէտէ օլունուր իսէ , տէր

աշապ էճզայը թարաֆընը եօշարը կէթիրէրէք , շինկէ-
 լին իւզէրինէ վազ էտիպ , կէօֆէլ պանէսուսուսն իշինէ
 էնտիրմէլի . շէօյլէ քի , Տիչ պիր եէրի կիւմիւշտէն
 տըշարըտա գալմայարադ թէքիլ կէօմիւլիւպ , իքի եա
 իւչ թարիքէ գատար տուրմայը , քի իշթիզա օլտուզու
 գատար կիւմիւշտէնէրէք , սիւտ րէնկինտէ պէյազ պիր
 Տիյէթէ թէպտիլ օլտուն : Աունուն՝ գարարընճա կիւ-
 միւշտէնմէմիլ օլտուզու ֆարչ օլունուր , էկէր պիր.քէ-
 րէ ճամը տիշարը շէքիպ պաշրլըր իսէ . շին քի գօլօ-
 տիօն , կիւմիւշտէն իշինտէ ազ տուրտուզու Տալտէ ,
 սիւտ կիպի պէյազ վէ տիւզկիւն կէօրիւնմէյիպ , իւ-
 լա եիւզիւնտէ սուլար թօփ թօփ վէ տամլա տամլա
 պիրպիրինէ շէքիլմիլ օլուր : Աունու պիր միսալ իլէ
 թարիֆ էտէլիմ՝ մէսէլա՝ պիր ճաւըն եիւզիւնէ զէյ-
 թին եազը սիւրիւպ վէ սույա պաթըրըպ չըշարտըղը-
 մըզ Տալտէ , եախօտ իւզէրինէ սու տօլտուրուր իսէք ,
 սույուն՝ տամլա տամլա թօփլանարադ ճամըն էքսէ-
 րի եէրլէրինտէ պուլայմազ օլտուզու , գօլայճա ֆէՏմ
 օլունուր : Իշթէ ճամըն եիւզիւնտէքի գօլօտիօն տախի ,
 կիւմիւշտէն իշինտէ ազ տուրուր իսէ , պու Տիյէթտէ
 օլուր : Իմոն լա աշալի Տ թաշիքէ գատար կիւմիւշտէ
 տուրմայը , քի միւրատ օլունան գուվլէթի պուլտուն ,
 Վէ պատէՏու ճամը կիւմիւշտէն չըշարըպ , էճզայը
 եիւզիւնիւ սաղ գափադտան թարաֆա կէթիրէրէք ,
 մուՏաֆազանըն սօլ գափուսունտան իշէրի գօյուպ սօլ*
 գափազը տախի տէր ազապ գափայարադ , կիտիպ թաս-
 վիրի ալմայը :

* Սօլ գափազըն իւ եիւզիւնտէ եարը՝ որվիր պիր
 եայ օլտայ , ճամըն իշէրի գօյապ գափազը թէրար գափադը-
 ղըմըղտա , օլ եայ ճամըն իշէրինէ պատմաղընտան տալա գը-
 մըլտանմազ օլտար :

Ի քինճիսի , րէսի ալըպ թէքրար գարանըդ օտա-
յա կէլէրէք ճամը մուհաֆազատան չըգարտըղմըլտա ,
կէրչո րէսիմ ճամըն իւղէրինէ չըգմըլ տըր , ֆագաթ
աշիքհարէն կէօրիւնմէ յէճէ յինտէն . պու րէսիմի զահիրէ
իխրաճ էթմէք իչին աւըճը իսմինտէ պիր էճգայա տախի
իճթի յաճըմըլ օլմուշտուր , Իմտի պու աւըճըյը էվվէ-
լինտէն հազըր էթմէլի . քի ճամը մուհաֆազատան չըգարըր
չըգարմալ տէր ազապ իւղէրինէ տօլտուրուպ , րէսիմի
աշիքհարէ չըգարալըմ . իչթէ պու աւըճընըն թաֆսիլինի
տախի աթիտէքի պէնտտէ կէօրէճէ յիլ :

6 . Իէսի աւըճը : ճամըն իւղէրինէ զապթ օլու-
նան թասալիրէրի զահիրէ իխրաճ էթմէք իչին , փէք
չօդ թէրթիպլէր իսթիմալ օլունմազտա իսէ տէ , պիզ
ալէսսէվի յէտէն 2 չէշիտ զիքր էյլէմիշիզ , քի
ճիւմլէսինտէն ալիասը օլուպ , հէմ ինսան թասալիրէ-
րինին վէ հէմ չէհիր , տաղ , վէ սայիրէ միւճէսսէմ-
լէրինին զահիրէ չըգարըլմասընա փէք միւնասիպ տիր :

Իչթէ իքի ճինս աւըճը . պունլարէն 1 ինճի նիւ-
մէրալըսը սօնրատան րէսիմէ գուվվէթ վէրմէք իչին
տախի գուլանըրըր :

1

2

Ս- Բէտիշ 600 Կր" Էօլ"	Ս- Բէտիշ 500 Կր" Էօլ"
Ը- Կո աշիքի 60 ,, ,,	ԸԼԳօԼ 15 ,, ,,
Ը- Կո քիւրէլի 2 ,, լէշ	Ը- Կո աշիքի 13 ,, ,,
	Սօլթիլի ր'ֆէր 16 ,, լէշ

1 . Իչվվէլ 600 կրամ աւըճը , պիր շիշէ յէ տօլ-
տուրուպ պատէհու 60 կրամ աշիք աշիքի , վէ նիհայէ-
թինտէ 2 կրամ աշիք քիւրէլի գօյուպ վէ չալգայըպ ,
պէր վէճճ աթի իսթիմալ էթմէլի , ֆագաթ շիշէնին
աղղընը միւտայիմ գափալը սագլամալը , չիւնքի աշիք
աշիքի պիր րուհ օլտուղունտան , ուչարագ թէլէֆ օ-
լուր :

2 . Պու իբրինձի աչքճընըն տախի թէրքիպ օլուն-
մաար պիրինձինին գայտէսինտէ տիր • չէօյլէ քի՝ էվ-
վէլ սույու , սօնկրա ալգօօլու վէ ասիտ սօիթիքի • վէ
պատէհու սօլֆաթ տը ֆէրի գօյուպ , չալգաւարագ սօլ-
ֆաթ տը ֆէրի էրիթմէլի վէ գուլանմալը :

Պու իքի ճընս աչքճըլարը պէր վէճճը պալա թէր-
քիպ էտիպ , էճգահանէտէ մէվճուա պուլունտուղու
հայտէ , իւզէրինէ թասվիր պընմըլ ճամը մուհաֆագա-
տան չըգարըր չըշարմաղ , իբրինձի աչքճըլը՝ հանի սօլ-
ֆաթ տը ֆէր իլէ թէրքիպ օլանը տէր ագապ ճամըն
հիւզիւնէ տօլտուրուպ* իւչ տէօրթ սանի յէ գատար
տուրմալը քի հավաշ հավաշ րէսիմ մէյտանա չըգար :

Պու րէսիմ , նասըլ քի պիրինձի մատտէտէ սէօյ-
լէտիք , սիյահճ՝ րէսիմ օլաճաղընտան , թէրքիլ զահի-
րէ չըգարըր կիպի , մուսուրուգտա հայգամալը : Պագաթ
զարըն երթըրմամաար իչին մուսուրուղըն սույունու ին-
ճէտէն աչքտարագ , վէ ճամըն պիր քէօլէսինտէն թու-
թուպ , իւսթիւնէ էլ տօգունտուրմագարըն , սույուն
ալթընտա պէշ ալթըր տէֆա կէզտիրմէլի , քի թէմիղլէ-
նիր : Պաղը տէֆա , հա ճամէքեանըն կէօլկէսի չօգ օլ-
տուղընտան , վէ հախօտ , մաքինա տէրունինտէ ազ
տուրտուղընտան , րէսմին սիյահճ օլաճագ գըսըլարը
մէմուլ օլունտուղու գատար սիյահճ տիւշմէզ : Իմտի
պունու սօնրատան մէճպուրի գուվվէթլէնտիրէճէ յիզ ,
չէօյլէ քի , իւչ հա տէօրթ տամլա պանեօտաքի կիւ-
միւշտէն վէ սէքիզ տամլա տախի սօիտ փիրօկալիքտէն
թէրքիպ օլան 1 ինձի աչքճըտան , պիր ֆինճան տէրու-

---

* Պաղտեօն կեպե պեկեպեկե շէշէյե րօլտուրմալը րէ-
յիւ , շէն է շէշէրէն րէշարը չըգտն էրլէնմէշ օլտու-
ղընտան շէշէրէտէն րօիտ պօզար :

նինէ տամլատարազ , մէզքիւր րէսմին իւզէրինէ տօլ-
տուրուպ , ճամը զըմըլտաթմալը քի Հէր եէրէ եայըլ-
սըն : պատէհու թէքըար ֆինճանա սիւզիւպ , ճամը
տախի մուճնէն* ըլըղընա զարըթ թնլթարազ պագմալը ,
քի զարար սիյաճըղ ալըպ ալմատըղը աղնալըսըն : Ա
էկէր մէմուլ օլունան սիյաճըղը ալմատը իսէ , ֆինճան-
տան ճամա** վէ ճամտան տախի ֆինճանա պիր գաչ
տէֆա թէքէրքիւր էթմէլի • պատէհու մուլուղտա էվ-
վէլքի մինվալ իւզրէ եայդայըպ , Հիփօսօլֆիթ սույու-
նա պրագմալը : Պունուէն թափսիլինի , պէնտի աթի-
յէտէ կէօրէճէ յիզ :

7 • Իւսէ ինճէլէնէյէ վէ քաճէլէճէ : Իւսիմլի
ճամը մուհաֆագտան չըղարըպ , վէ աչըճը իլէ րէսի-
մի զաճիքէ իխրաճ էտիպ եայդայարազ , վէ քէմալ մէր-
թէպէ գուլվէլթլէնտիրիպ թէքըար եայդատըղտան սօնկ-
րա , ճամըն եիւզիւնտէ , պէյազ , եէշիլ վէ սարը րէնկ-
լէր կէօրիւնիւր . քի կիւմիւշ վէ իօտիւր մարիֆէթի իլէ
զուհուրա կէլմիշ տիր : Պունլարը Հիփօսօլֆիթ սույու-
իլէ քիւլլիյէն թէմիզլէնիլմէտի յի հալտէ , ազ վազթըն
իչինտէ րէսիմ պօղուլուպ , չէքիլէն քիւլլի զաճմէթլէր
պիհուտէ յէ կիտէր :

Իչթէ աթիտէքի թէրթիպէ տիզգաթ օլունմալը :

Ս-	500 կրաս
Հէփօսօլֆիթ	50 ,,

Պու Հիփօսօլֆիթի վէ սույուէվվէլինտէն պէ-զպան-
եօ իչինէ (շէմէլէճ րէս) տօլտուրուպ հազըր էտէ-
րէք , րէսիմ ճամլարընըն քուվլէլինի վէրիպ թէքըար
եայդատըղտան սօնկրա , պու սույա պրագմալը , ֆա-

* Իչղաղանէպէ պայեմ եա քանպիլ վէ ետիօպ մու
ըլըղընա հարատէլի օլունմաճ պըր :

** Թուէրքիւրալըն քիւլլի քուվլէլինի վէ րէսիմ եէն-
ընտէ պէլլիլէր քիւլլի սույու ,

զամ թ սուսուլ իլէ , վէ հէմ ճամբն՝ րէսիմլի եիւզիւնիւ
 իւսթէ կէթիրէրէք , քի րէսիմէ պիր զարար կէլմէսին :
 Պատէհու՝ ճամբ պու սուտան չըգարբը իքէն , տիղ-
 զամթլըճա կէօզտէն կէչիրիպ վէ միւշահէտէ էթմէլի քի
 եօգարտա զնքր օլան սարը վէ եէշիլ լէքէլէրին նօզ-
 թա զատար պիր էսէրի զալմըշ օլմասրն . զերա տուր-
 տուգճա չօղալըպ եաղ կիպի ճամբն եիւզիւնիւ զապ-
 լար , Ա էլ հասըլ՝ թէմիզլէնտիքտէն սօնկրա չըգարըպ ,
 թէքրար էվիլէրի մինվալ իւզրէ մուսլուգտա եայգայըպ ,
 (պու տէֆաւընտա պիրազ զիյատէճէ եայգամալը) վէ պիր
 թէմիզ մահէլոնէ տիքինէ տուվարա տայաթմալը , սույու
 սիւզիւլիւպ գուրույանատէք : Ա է տահա չափուդ գու-
 րումասը միւրատ օլընուր իսէ , պիր Ֆինճան տէրունինէ
 պիր մըշթար իսփիրթօ գօյուպ եագարազ , օնուն ալէ-
 Ֆինտէ գուրութմալը . լաքին օլ վագրթ ճամբն եիւ-
 զիւնէ զամխ սույու կէչիրիպ , պատէհու ալէֆէ կէօս-
 թէրմէլի . չիւն քի զամխ սույու օլմասրըը հալտէ եա
 գուրուտուր իքէն , եախօտ վէրնիճի տօլտուրուր իքէն ,
 պաղը քերրէ գօլօտիօնուն , եանի՝ րէսիմին երթթըլմասը
 գուհուր էտէք : Մմտի շիւպհէ թահթընտա զալմամազ
 իչին զամխայըպ , պատէհու վէրնիճլէմէլի : Ա էրնի-
 ճին թաֆսիլինի տախի պէնտի աթիյէտէ կէօթէրէ-
 ճէյիլ :

8 . Ա էրնիճ : Ղամ իւզէրինէ ալընան րէսիմլէրի
 կէրէք քեահատա պասար իքէն , կէրէք էլ տօգունտու-
 զունտա վէ եախօտ սույա իլիշտիկինտէ՝ պօղուլմամա-
 սը , վէ եախօտ չըգկըլանմամասը իչին (պէր վէճճը պա-
 լա զամխայըպ գուրութտուգտան սօնկրա) , իւզէրինէ
 վէրնիճ կէչիրիպ , պու վասրթա իլէ րէսիմի հըֆա էթ-
 մէլի : Պու վէրնիճ իքի նէվ տիր , պիրի պէյազ տի-
 կէրի սիյահ : Պէհատա պասըլաճադ րէսիմլէրէ տա-

յիմ պէյազ վէրնիճ գուլանըպ, վէ քեհհատա պաս-
մույըպ անճագ ճամիւզէրինտէ գատիմ գալաւճագ սիյաճ
րէսիմլէրի տախի, ճամտա պէյազ կէօսթէրմէք իշին
սիյաճ վէրնիճ գուլանըըր : Եշթէ իքիսինին տախի
թէրթիպլէրի պէր վէճը աթի պէյան օլունուր :

1 . Պէյաշ վէրնիճ .

2 . Սիյան վէրնիճ .

կօյւնի պէյաշ	20	կր' վէ'	Պէնշին	500	կր' Եօլ'
Եւլէսլ	150	,, Է՛	Պէրնիճ արճուր	40	,, վէ''
			Գուլանըպ	15	,, ,,

1 . Եօմլազը պլգօօլ իլէ պիր շիշէ յէ տօլտուրուպ,
վէ պիր եա իքի կիւն չալգայարագ էրիտիպ հազըր էտէ-
րէք, վէ րէսիմի ճամրն եիւզիւնտէքի իսպիրթօ իլէ գու-
րութտուրտան սօնկրա, ճամ սօվուր սօվումազ, պու-
վէրնիճի (գօլօտիօն կիպի) տօլտուրուպ վէ թէքրար
շիշէ յէ սիւզէրէք, ճամր տիքինէ պիր մահալէ տայաթ-
մալը, քի պիր սահաթ սիւրմէ յիպ վէրնիճ գուրուր .
վէ պատէհու քեհհատա պասմալը :

Եւքին րէսիմի գովվէթլէնտիրիր իքէն, (6 ընճը
պէնտտէքի պէյանը վէճճ իւզրէ) զուհուրա կէլէն
տէլիքլէրի սիյաճ պոյա իլէ գափաթմալը, քի քեհհա-
տըն եիւզիւնէ սիյաճ լէքէլէր գուհուր էթմէսին :

2 . Գուլանըպ փէք ուֆազ տօղոսյըպ վէ տիկէր
էճղալէրէ գարըշթըրըպ չալգայարագ, պիրպիրինէ եւ-
տիրտիքտէն սօնկրա իսթիմալ օլունմալը :

Շունու տախի խաթրրտան ֆէրամուշ պույուր-
մամալը : Շէօյլէ քի ուզագ մահալէրին րէսիմի մագի-
նա իլէ պիր սանի յէտէ ալընըր, ֆազաթ պըրտ պըրտ
օլմազ : Իմտի տիւլպիւնիւն աղզընա (Էնօէրօ 9 րէ-
մօրէ) օրթասը տէլիք պիր թէնէքէ գօյմալը քի վազը-
թը 8 - 10 սանի յէ ուզատաճաղընտան, րէսիմին հի յէ-

Թի ասլի յէսինտէ ասլա պիր դուսուր օլմայարագ զապթ օլունուր : Պու թէնէքէ յի բէսիմ դօփեսար էտէր իքէն տախի դուլլանմալը :

Պուրայա գատար պէյան է յէտիքլէրիմիզ , եալընըղ ճամ իւզէրինէ ալընաճագ սիյաճ բէսիմլէրին էսրարլարը թափսիլաթընտան իպարէթ օլտուզու մալիւմ տիւր . շիմտի կէլէլիմ ճամտան քեաճատ իւզէրինէ պասըլաճագ պէյազ բէսիմին թափսիլաթընա .

Ի Ի Չ Ի Ի Ն Ճ Ի Ի Մ Ա Տ Տ Է

ՈՒՄՏԱՆ ՔԵԼԵՆԹ ԻԻՉԻՐԻՆԷ ԸՍՐԸ ՊԵՏԱԶ ԲԷՍԻՄԻ ՊԱՍՏԱԳ

Շ ափզ իլէ ասըլ պէյազ բէսիմի քեաճատ , իւզէրինէ զապթ էթմէնին տախի , պիր գաչ թիւրլիւ գայիտէլէրի վար իսէտէ , շիմտի պաշլըճասը վէ ալէսսէվիյէ իթթիմալ օլունան , եալընըղ՝ ալիմէն իսիւնտէ պէյազ վէ ճիլալը քեաճատը , էվվէլ էմիրտէ կիւմիւլլէյիպ գուրուտարագ , վէ ճամ իւզէրինէ ալընան սիյաճ բէսիմի , կիւնէլլէ՝ իշպու քեաճատա պասըպ . սանիէն չըգան բէսիմէ բէնկ վէրիպ . իւշիւնճիւ գավիլէյիպ եայգամագ օլտուզունտան , պիզ տախի ճարէքէթինի պէր վէճճի աթի պէյան էտէրիզ :

1 . Աի-Տի-չ սո-յո-ս : Վէ կաճատ իշին , 100 կրամ սուլյա 20 կրամ կիւմիւլլ գուլլանըլըր : Խշթէ թէրթիպի .

Աի-Տի-չ կէ (Նի-Բր-Բի Գ-Բճ-Ն) 80 կրամ վէլլէ

Ս-Բէ-Տի-չ 400 " "

Աիւմիւլլիւ սու իլէ պիր շիլէտէ էրիտիպ վէ գարանըզ էճգաճանէտէ (Նի-Տէր : 10 բէս) տիւզ պաննոյա

տօլտուրարաչ , վէ ալպիւմէն քեահաւորնն թապաղա-
սընը սէքիզ զըսմ էտիպ , պիր զըսմընըն ճիւլալը եիւ-
զիւնիւ կիւմիւշէ չէվիերէք , ուսուլ իլէ սույուն եիւզիւ-
նէ սէրմէլի* , վէ սէքիզ սանի յէտէն չըգարարապ , դա-
րանըգտա պիր քէօշէսինտէն ասրպ , տիպինէ տախի պիր
ֆինճան գօյմալը քի սիւզիւլէն կիւմիւշ թէլէֆ օլմա-
սըն , Պատէհու ասկըտա էյիճէ գուրուտուղունտա ,
նէ պօյտա քի լազըմ իսէ՝ քէսէրէք , կիւմիւշ իւ եիւ-
զիւնիւ՝ ճամըն րէսիմլի թարաֆընա կէթիրիպ , վէ քեա-
հրտը պյաչ թարաֆընտաքի իքի քէօշէսինտէն , թօփ-
լու պաշը գատար գամիս իլէ ճամա հաիրշտրըրպ , քէ-
զալէք քեահաւորն արչասընա պէշ ալթըր գամ պայաղը
քեահատ իլէ պիր տէ ճամ գօյուպ . (Դէ-Տէր : 11 Էէ՞՞)
մաշա իլէ գարշըրըր իքի քէօշէսինտէն ւրղըրըրպ ,
կիւնէշին ալթընա գօյմալը քի իւշ թարփիք սիւրմէ յիպ
ճամըն պէ յազ եէրլէրինտէն շաֆչ ալթընտաքի քեա-
հատա թէյսիր էտիպ , քեահատտաքի կիւմիւշ սի-
յահլանարաչ ասըլ պէ յազ րէսիմ՝ զուհուրա կէլիր :
Ֆազաթ պիր ազ գօյուճա պասմալը , շիւնքի րէնկ վէ-
րիլտիկի էնատէ իսթէնիլէն աշըրըր պուլուր :

Պու րէսիմլէրի պաստըգտան սօնկրա , պիր թա-
քիքէտէ տէօրթ պէշ տէֆա եանի՝ սույա պէ յազ րէնկ
վէրմէ յինճէյէտէք եայղայըպ , պատէհու րէնկ վէրմէլի :
Պու տախի զիրտէ պէյան օլունմուշ տուր :

2 . Ընէլ վէրՏէ : Ընէլ վէրմէք իշին էն ալասընտան
պուրատա իքի ճինա թէրթիպ գօյմալըր քի ալ՝ սէ-
վէյէ տիր :

* Ընէլ-Տէնին պիր քարաւորնն կէսի-շէլէյիւ չըգար-
արգտան սանիւրա , որիկէրինն գօյմալը . Կէ՞՞ լազըմ՝ օլունմալան
գէյաթի՝ էտաւար կէ-Տիշէլէնիւր իտէ , էրլէնէ կէ-նէ գաւաշըր
սիյաւլանըր թէլէֆ օլուր :

1

2

Սոսնիսի 1000 իր" էօլ"	Սոսնիսի 4000 իր" էօլ"
Պլեբի-բոյ * 1 ,, լէշ"	Պլեբի-բոյ 1 ,, լէշ"
Տիսֆուսի 20 ,, ,,	Եսեֆուսի 50 ,, ,,

1. Պիր կրամ Գլեբի-բոյ ասոյուն կարըսը իլէ պիր շիշէտէ, վէ ֆօսֆուսի ասոսոս տախի սոլյուն տիկէր կարըսը իլէ ախէր պիր շիշէտէ էրիթիպ, պատէհոս իքի-սինի պիրտէն ('Ն՝ 10 բէսոյէ) պիր Կի-շ Կանէեեա սոլ-տոսրարագ. պէր վէճհ պալա կայգանմը ըէսիմի քեա-հաթլարը պիրէր պիրէր սոստան չըգարըպ, պու Գլեբի-բոյ ասոլյունուն իւզիւնէ (բէսի՛լէ Բարաֆընը օոսյա շէվէ-բէրէ+) սէրիպ, պէհէր թագիգէտէ տախի չըգարըպ պագ-մալը, քի միւրատ օլունան բէնկի ալըպ, կախօտ ալմա-տըղը աննալըսըն: Չիւնքի պու գլօրիւր տ'օր սոլյունա պրագըլան բէսիմիլէրին, պէհէր թաքիքէտէ բէնկի թէպ-տիլ օլուպ, նիհայէթ պիր սիյահ բէնկէ վասլ օլաճագ տըր: Իմտի հէր քանդի բէնկտէն միւրատ օլունուր իսէ, այնի բէնկի ալտըղը պիրլէ, աէրագաս պլօրիւր տ'օրտան չըգարըպ Էիֆօս: Տիսֆուսի պրագըլըր իսէ, օ բէնկտէ տախի պօղուլմայարագ գատիմ գալըր: Պունուն թաֆ-սիլինի աթիտէ կէօրէճէլիլ:

Պալատէքի իքինճի թէրթիպին իսթիմալ օլուն-մասը տախի թըպգըր պիրինճինին գայիտէսինտէ տիր:

3. Իէսիֆի Կիլիսի: Իէսիմիլէրին բէնկի պօղուլ-մամագ իշիւն ալէսէվիլէ իսթիմալ օլունան թէրթիպ, հիֆօսօլֆիթ թոզոլունտան իպարէթ օլուպ, պիլ տախի աթիտէ պէյան իտէրիլ:

---

* Եսեֆուսի կիլիսի օլուպ սոսը, վէ Կի-շ շէվէ-բէրէ Կիլիսի:

Սո-

600 հրահ էջււի-

Հիփոսօլֆիին արտա-

150 ,, էէշէ

Պու թէրթիպի վերիլէն գարարտայ էվէլինտէն (Վ՞ . 10 ըհհ) պիր պանեօտա հազըրլայրպ , բէսիմէրին բէնկինի , պէր վէճճ պալա վէրիլտիքտէն սօնկրա , պու սույա պրագըպ , վէ պիր չարիէքտէն չըգարարագ , 12 սահաթ գատար տախի թէմիզ սու էլինէ պրագմալը , քի հիփօսօլֆիթին զըսմլարը տախի թէմիզլէնսին , պատէհու սուտան չըգարըպ դուրուտարագ , մուգավալարա հափրչտըրըպ : վէ փերտահ մարինասը իլէ (ահէլէյէ էլէրիլէնդէն ըհսինի գօյահարըէ) սըզըտըրարագ փերտահ էթմէլի , հանի տիզկիլէնլէթմէլի :

Իշթէ՛ ճամտան քեահաթ իզէրինէ , պէյազ բէսիմի պասմանըն հարէքէթի տախի պու վէճճ իլէ իճրա օլունուր :

Յազաթ պուրատա տիգաթա շայան իքի շէյ տահա օլուպ , խաթրտան ֆէրամուշ պույուրմամագ ֆարզ տըր : Պիրինճի՛ բէսիմլէրի կէրէք հայգար իքէն , վէ կէրէք բէնկ վէրիր իքէն փաչավրա կիպի էօրսէլէմէ յիպ , անճագ ուսուլ իլէ զկքր օլան սուլարըն իւզինէ սէրէրէք էլ իլէ պաթըրմալը : Եքինճի հիփօսօլֆիթ պանեօսուէնա էլ սօգուլուր իսէ , հայգայըպ՝ պատէհու գլօրիւր տ՛օրա սօգմալը , վէ հէմ պանեօլարընը պիրի պիրլէրինտէն ուզագ գօյմալը , շինքի հիփօսօլֆիթին Վ տամլասը փիլթիւն գլօրիւր տ՛օր սույունու թէլէֆ էտէր . վէ գլօրիւր տ՛օրա կիրմէմիշ կիլմիւշիւք հահաթլարա տախի տօգունուր իսէ սարարտըր :

Խ Ի Ի Լ Ե Ս Ը

Պիրտէ էվվէլինտէն խիթամբնա գատար թօփլայրպ խիւ-
լասա իլէ անլատալըմ՝ :

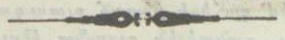
Պիր ուսթատ րէսամ՝, թասվիրի ալննաճագ պիր քիմէսնէի
էվվէլ էմիրտէ (Ն⁰. 1 րէսամ) ճամէքեանտա, սաղըր տիվարըն
իւղիւնտէքի պոյալը փերտէնին էօնիւնէ օթուրթուպ, շաֆք
փէրտէլէրի իլէ տախի իսթէնիլէն գարարտա՝ շաֆգը վէրիր : Պա-
տէհու մաքինայը տէօրթ պէշ արշըն ուղագլըգտա, օլ ատէմին
գարշուսուէնա գոյուպ, գարարկեաճը տախի կէօլկէհանէնին իւղէ-
րինէ րապթ էտէրէք, քէօլկէխանէյի աշըպ գափայարագ օլ գա-
թըն րէսմինին գարարընը գարարկեատա պուլուր : Ալէ կէօլ-
կէխանէյի էօնիւնտէքի վիտա իլէ ալթընտաքի թահթայա փեր-
քիշտիրիպ, սուսուլ իլէ գարարկեաճը եէրինտէն չըգա-
րարագ վէ տիւլպիւնիւն գափաղընը տախի գափայարագ,
տէրագապ պիր թէմիլէնմիշ ճամ ալըպ, գարանլըգ էճգահա-
նէտէ գօլօտիյօնլայրպ վէ կիւմիւշլէյէրէք, ճամր ուլ գափագ-
տան մուհաֆաղանըն տէրուէնին (ճամրն էճգալը իւղիւնիւ-
սաղ գափաղա չէվիրէրէք) վագ էտէր, վէ ուլ գափաղընը թէքրար
գափայրպ, գարարկեաճըն եէրինէ րապթ իտէր : Ալէ ուսուլ իլէ
էվվէլ մուհաֆաղանըն սաղ գափաղընը թէփէտէն աշըպ, սօնկրա
տախի տիւլպիւնիւն գափաղընը աշար, քի տիւլպիւն օլ գա-
թըն թասվիրինի ճէլպ իտիւպ մուհաֆաղա տէրուէննտա օլան
գօլօտիօնլու ճամրն իւղէրինէ վուրուպ, րէսմին պէյաղ եէրլէ-
րինին կիւմիւշիւ սիյաճլանարագ, սիյաճ րէսիմ գուհուրա կէլիւր :
Պու էսնատէ կիւնտիւղ վէ չհավա պէրրահ օլուր իսէ 14 սա-
նիյէտէ րէսիմ զապթ օլուսուր. վէ էկէր աշշամ վագթլարը
եախօտ հավա պուլուլթըլ օլուր իսէ 25 տէն 30 սանիյէտէ
մէօճթամ տրը քի լայրգլըճա րէսիմ զապթ օլուսնայ :

Ալէ պատէհու էվվէլ տիւլպիւնիւն գափաղընը, սօնկրա
տախի մուհաֆաղանըն գափաղընը գափայրպ վէ անինտէ մու-
հաֆաղայը կէօլկէխանէտէն չըգարրպ, թէքրար գարանլըգ էճ-
գախանէյէ կէլէրէք, րէսիմիլ ճամր մուհաֆաղատան չըգարրպ՝
էվվէլինտէն շիշէ իլէ հաղըր օլան աշըճըյը տէրագապ րէսմին
իւղիւնէ տօլտուրմալը քի րէսիմ ահէսթէ ահէսթէ զահիրէ
չըգար : Ալէ րէսիմ զահիրէ իխրամ օլտուգտան սօնկրա, մուս-
լուգտա եայգայրպ, գանտիլին ըրըղնա թուլթարագ աշըգլըղը
եախօտ գօյուլուղուսու միւշահէտէ օլուսուր : Չիւնքի պագը

քէրէ ճամ, մաքինատա վագթինտէն զեյատէ տուրուր իսէ
րէսիմ գոյու չըգար վէ ազ տուրուր իսէ րէսիմ գայէթ աչըգ
տիւշէր եանի րէսմին սիյա՛ չըգաճագ գըսըվարը մէմուլ օլուն
տուղու գատար սիյա՛ չըգմազ :

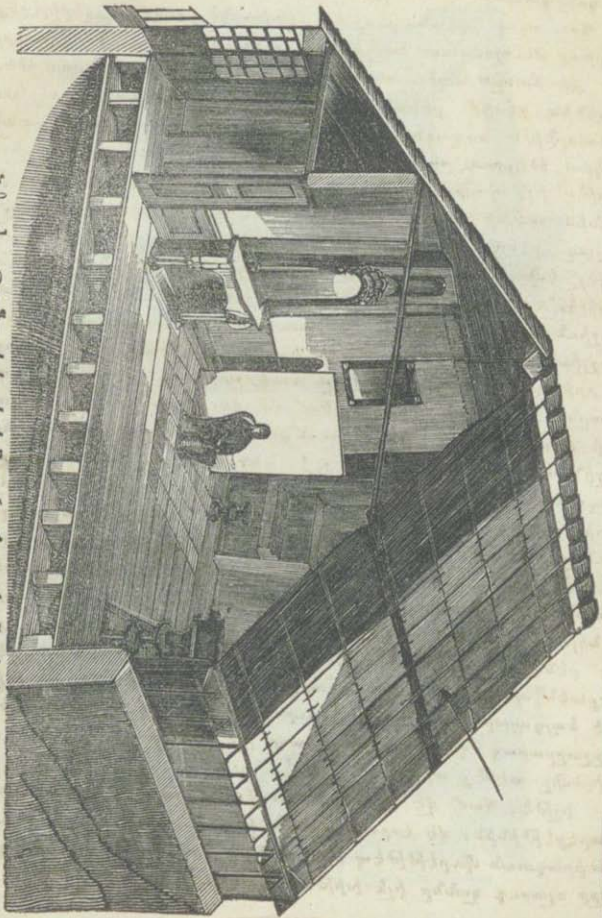
Պու աչըգ չըգան րէսիմէ եէնիտէն գուգվէթ վէրիլէրէք
թէքրար մուսլուգտա եայգայրպ հիփօսօլֆիթ սույունա պրագը-
ըր ; քի ճամըն իւղիւնտէ պուլունան սարը եէշիլ րէնկլէր թէ-
միղլէնիպ րէսիմ քէնտի հիյէթի սալիյէսինի պուլուր : Պու
հիփօսօլֆիթ սույունան զիջը օլան լէքէլէր չըգտըգտան
սօնկրա, թէքրար մուսլուգտա եայգայրպ վէ զամգլայարագ իս-
պիրթօ օ իլէ գուրուտուպ, իւղէրինէ վէրնիճ կէշիրիլիւր . վէ
վէրնիճ տասի գուրուտուգտան սօնրա քեահաթ իւղէր նէ
պէյազ րէսմի պասմայա միւպաշիրէթ օլունուր : Շէօյլէ քի՛
էգվէլ էմիրտէ ալպիւմէն քեահաթընը պէշ թաքիքէ գատար
(Սահէֆէ՛ 32, սալը՛ 4, սեհվէ՛ 8 սանէյեթէն Դէնէլէ) կիւ-
միւշիւն իւղիւնէ սէրիպ, վէ ասկըտա գուրուտարագ, կիւ-
միւշիւ իւղիւնիւ իշպու ճամըն րէսիմի թարաֆընա կէթիրիպ,
վէ էքի քէօշէսինտէն զամք իլէ եափըշտըրըպ, քեահաթըն ար-
գասընա տասի պէշ գաթ քեահաթ վէ պիրտէ ճամ գօյարագ
իքի քէօշէսինտէն (Ն . 11 րէսմ) մաշա իլէ սըգըշտըրըպ կիւ-
նէշին ալթընա գօյուլուր : Ալէ գարէր գօյուլուքտա պասըլ-
տըգտան սօնկրա, չըգարարագ պիր գարանլըգ մահէլտէ հըվս
էտիպ, վէ հէր գաչ թանէ լազըմ իսէ անլէրի տասի պու
միւնվալ իւղրէ պասըպ, պատէհու ճիւմլէսինի պիրտէն իւչ
տէօրթ տէֆա եանի սույա սիւտ րէնկիւնտէ պէյազըգ վէրմէ-
յինճէյտէք եայգայրպ, վէ գլօրիւր տ'օր սույունտա տասի
րէնկլէրինի վէրէրէք, հիփօսօլֆիթ սույունա պըրագըլըր . քի՛
նէ՛ րէնկ վէրիլիշ իսէ օ րէնկտէ գատիմ գալըր : Ալէ պիր չէյ-
րէքտէն՝ պունտան տասի չըգարըպ, 12 սահաթ թէմիգ սու իլին-
տէ եայգայարագ, չըգարըպ գուրութմալը, վէ մուգապայա ե-
փըշտըրարագ փէրտահ մագինասը իլէ փէրտահ վէրմէլի . քի
պիթմիշ տէմէք տիր :

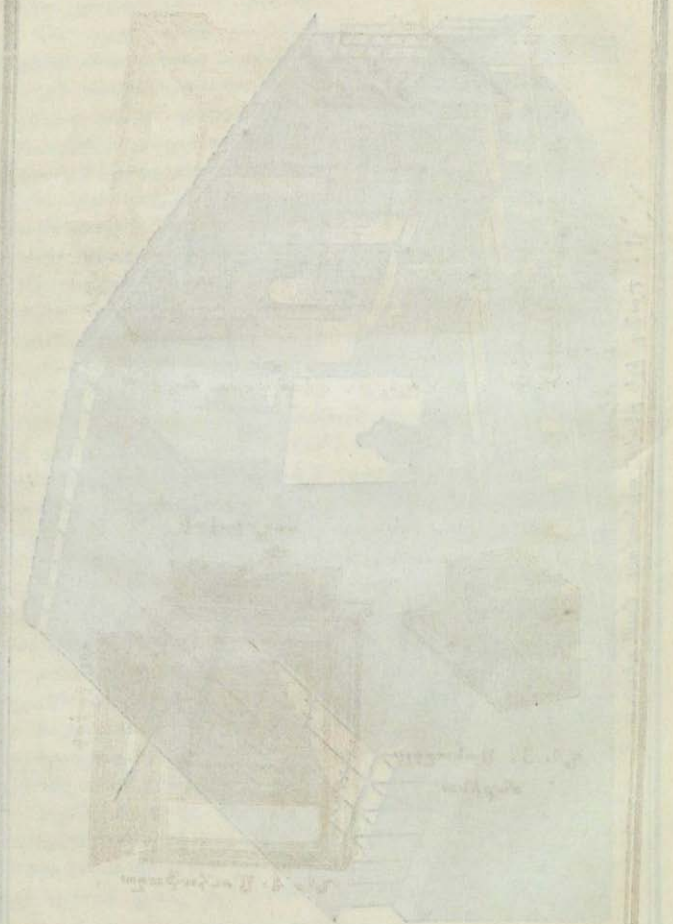
Իշթէ, ճամ վէ քեահաթ իւղէրինէ շաֆգ իլէ րէսամըղըն
հարէքէթինին, վէ էսրարլարընըն իզահընա, իշպու պիր գաչ
եափրագտան միւրէթթէպ րիսպլէմիզլէ, միւմքին մէրթէպէ գա-
տըր օլտուգ զաննը իլէ խիթամ էտէրիզ :

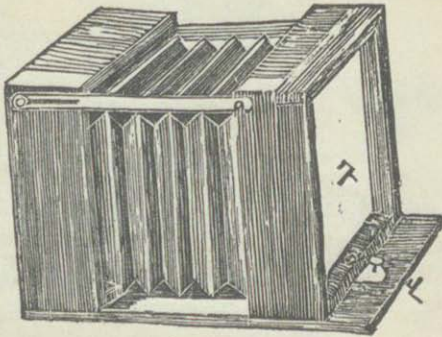

Արարժիւոց Կոնստանդնուպոլսի Գիւղ Կոնստ. 1809.

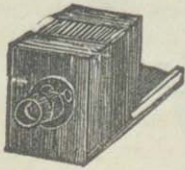

Տխալեխան արարարան զլուսայ Կերինուիւնի
Կիւնիւն Կիւր (Ն⁰. 3. բիւնիւնիւն)

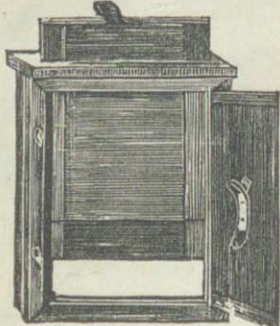

Ն⁰. 2. Բէօրիւքիւ մարինա

Ն⁰. 3. Սանտրդիւ
մարինա

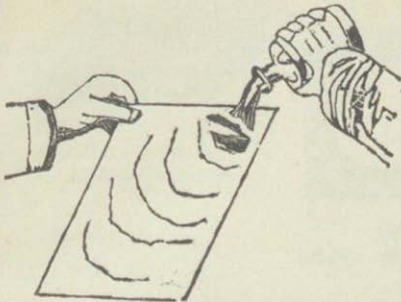
«ալ Կիւնիւն»

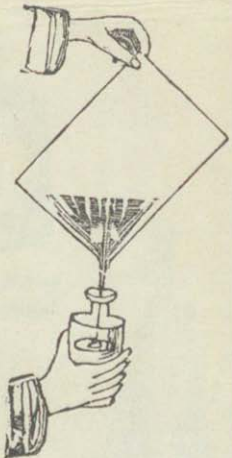
«ալ Կիւնիւն»

Ն⁰. 4. Մուհաֆադա

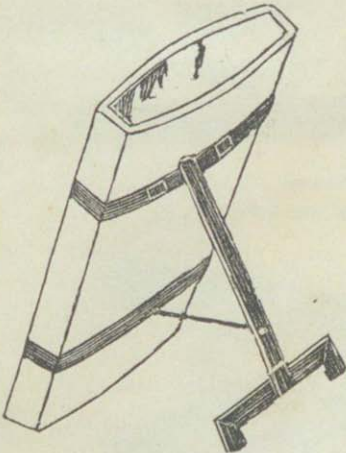

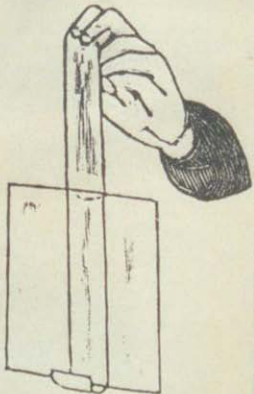
Ն⁰. 5. Ճամ իւղէրինէ գօլօտիօն վէ սայիր էճգալէր տօլտուրմագ

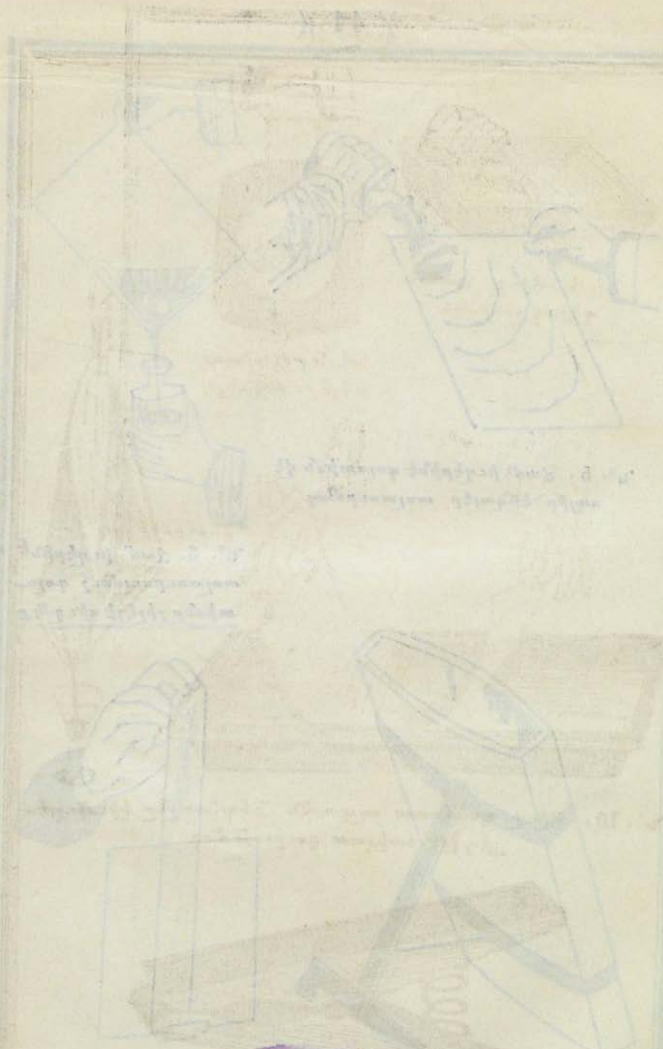

Ն⁰. 6. Ճամ իւղէրինէ տօլտուրումնւշ գօլօտիօնը շիշէյէ սիւղմէք

Ն⁰. 7. Իչինէ կիւմիշ սույու տօլտուրմագ իչին շինիտէն եւ փրլմա պանեօ վէ տերունինէ գօլօտիօնլու ճամ գոյուպ չըգարմագ իչին շինիտէն պիր շէնկէլ

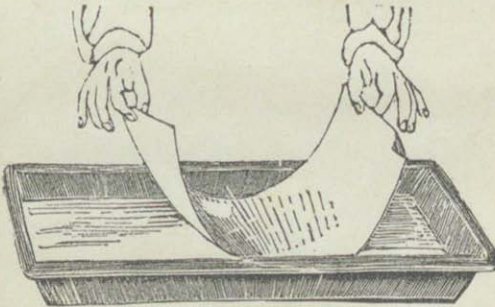
Гос. Библиотека
И. М. А. Мясникова
ЗУП-АИМ.СОР
1948

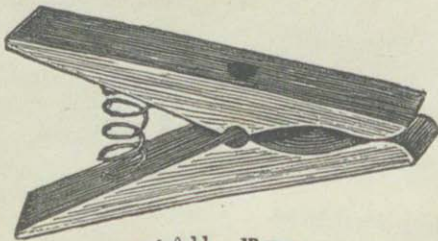
Ն⁰. 8. Տիւղ պանեօ
դէյազ շինիտէն

Ն⁰. 9. Օրթասը
տէլէք թէնէքէ

Ն⁰. 10. Տիւղ պանեօտա ալպումէն քեաՀատընը կիւմիւշէ-
յիպ լիէ սակըտա գուրութմազ

Ն⁰. 11. Մաշա

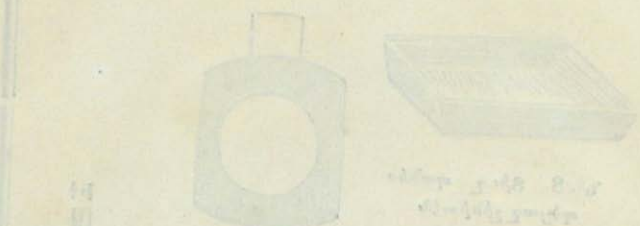

Fig. 9. - *Detail*
 of the *ring*

Fig. 8. - *Detail*
 of the *tray*

Fig. 10. - *Detail*
 of the *tray*

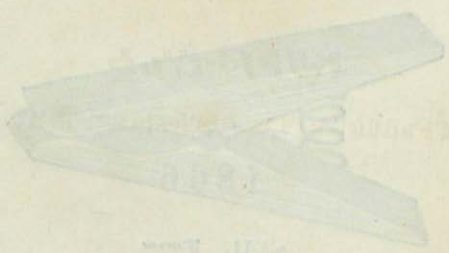

Fig. 11. - *Detail*

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0542238

12 July 1846